

Frågor samt sammanställning av svar - hemuppgift Rurban region workshop 4

Uppgift 1 – Problemen och de rurbana perspektiven

1 A) Vad är problemet – egentligen?

En underliggande röd tråd under workshoparna så här långt har varit ”vad är problemet – egentligen”? Vi har utforskat den frågan med hjälp av historiska återblickar, nedslag i nutiden och besök i alternativa framtider. Vi har utifrån olika perspektiv och på olika sätt försökt närma oss svar på vad som egentligen är problemen och varför. Samtidigt så har vi bara skrapat på ytan och hemuppgiften är tänkt att uppmuntra ytterligare utforskande.

Instruktion

Läs igenom dokumentationen från [workshop 1](#), [workshop 2](#) och [workshop 3](#). Se speciellt de sammanfattande artiklarna och redovisningarna av hemarbetet. Ta hjälp av kollegorna i egna organisationen eller andra lärprojektdeltagare och diskutera sedan:

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?
2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

1 B) Rurbana perspektiv

Ett av syftena med läroprojektet Rurban Region är att tillsammans arbeta med att förstå olika regionala uppdrag i relation till regionernas ojämna geografier, det vill säga att inte arbeta enskilt med exempelvis stad respektive landsbygd utan att undersöka hur handlingsutrymmet kan öka för samhället i stort. Vi jobbar med det utifrån hypotesen att vi behöver hitta nya utgångspunkter, kanske till och med ett nytt språk.

Själva begreppet rurban kan ha olika betydelser och användningsområden. I läroprojektet använder vi rurban fram för allt som ett angreppssätt snarare än ett teoretiskt definierat begrepp. Vi pratar om rurbana perspektiv som ett sätt att ta på oss andra glasögon och försöka se vad som finns bortom och mellan den traditionella dikotomin stad och land. Följande frågor syftar till att reflektera kring vad detta angreppssätt kan innebära och vilken nytta det kan spela i att utveckla det regionala utvecklingsarbetet.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett rurbant angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Anders Bäckstrand, Region Östergötland

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Jag tänker att det stora problemet är att vi har staden som norm. I många sammanhang utgår vi från att staden är det eftersträvarvärda och lösningen på samhällsproblem. De "motsträviga" som inte förstår det blir då ett problem. Landsbygden är ett problem. Här är pudelns kärna.

Frågan blir dock varför är det så? Varför är staden norm? Svaret på den frågan blir för mig; därför att vi ser urbaniseringen som deterministisk utveckling som inte går att stoppa när den i själva verket är ett resultat av en rad val vi som samhälle gjort. Vi har organiserat vårt samhälle kring produktion. Som Nils sa, tror han citerade någon, om vi hade organiserat ett samhälle utifrån att vi ska åka skidor hade det sett annorlunda ut. Det blir jätteviktigt när vi pratar om problemet att se detta. Valet vi har gjort. Ett kollektivt val, eller om en så vill ett val gjort av makten i samhället. Det är inget som jag som enskild kan ställa mig utanför utan stora uppoffringar. Likväl är det ett val.

Identifierar vi det här så har vi också lösningen som jag ser det.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Vi befinner oss nu i ett paradigmskifte i den regionala utvecklingspolitiken där vi går från den konkurrensutsatta tillväxtpolitiken, där regioner tävlar om näringsliv och arbetskraft, till en regionalpolitik 3.0, där regionalpolitiken 1.0 är den klassiska svenska omfördelningspolitiken som är kompensatorisk, 2.0 är tillväxtpolitiken och där 3.0 blir hållbar utveckling i alla tre hållbarhetsdimensionerna.

Vi behöver därför helt och hållet skifta fokus. Vi ser också att styrningen från regeringen går allt tydligare mot detta, även om det fortsatt är inbyggda målkonflikter i budskapet. Ingen vågar riktigt säga att tillväxten är en del av problemet om vi nu har ändliga resurser. Vi ska fortsatt ha kakan och äta den, men fokuset på hållbarhet växer. Det här är en grannliga uppgift för oss som RUA. Vi har ett tillväxtuppdrag, så hur förhåller vi oss till det. Hållbar tillväxt är det noll tillväxt? Kanske...

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Lite mer konkret behöver vi anlägga ett geografiskt helhetsperspektiv. Vi behöver titta på varje fråga och anlägga ett rumsligt perspektiv. Ta näringslivsutveckling. Den är

samma oavsett geografi, men det kan finnas rumsliga förutsättningar som behöver beaktas. Att driva företag skiljer sig inte åt i täta eller glesa strukturer men förutsättningar skiljer sig åt. Det är längre transporter i glesa strukturer, vad betyder det? Det är trängsel för transporterna i täta strukturer vad betyder det? Jag gillar verkligen begreppet geografiskt helhetsperspektiv. Det är rurbanitet för mig.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett rurbant angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Det rurbana angreppssättet måste vara en naturligt utgångspunkt. Vi måste börja se att det finns ett territoriellt ansvar i det regionala utvecklingsarbetet och det ansvaret är heltäckande. Ett geografiskt helhetsperspektiv. Vi måste börja fundera på vad betyder det för kulturpolitiken, samhällsplaneringen, näringslivsutvecklingen, hälso- och sjukvård, skola osv. Anlägga ett geografiskt helhetsperspektiv.

Vi måste sluta prata stad och land. Det är ett begreppspar som stjälpes. Gäller centrum och periferi och andra sådan begreppspar också.

Fortsätter var svårare för jag tycker vi har stora problem som vi behöver förändra, men kanske att för den skull inte kasta ut barnet med barnvattnet. Syftet är inte att skuldbelägga staden. Göra staden till något dåligt. Tvärtom, staden har stora kvaliteter i många aspekter. Så det gäller att fortsätta bygga dessa styrkor, MEN komplettera detta med ett helhetsperspektiv så att en också får syn på stadens begränsningar och brister, t.ex. trängsel.

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Det gäller att få till en långsiktig dialog kring dessa frågor. En ändrar inte ett paradigm på kort tid. Vi pratar år här, så tålamod och envishet i att ständighet lyfta detta perspektiv. Få in det rurbana perspektivet i RUS-arbetet. Tjata och inkludera.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Camilla Ottosson, Christel Gustafsson, Region Kronoberg,

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Saknar politisering av frågorna kopplat till stad och land. Frågorna synliggörs inte och faller mellan stolarna.

Det kan också bidra till lite "jobbigare" beslut för politiken eftersom geografier i vissa fall ställs mot varandra när det kommer till t.ex. fördelning av satsningar och/eller neddragningar.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Ser inte några speciella områden utan snarare ett eller flera perspektiv som behöver adderas till befintliga områden.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

För oss har det inneburit att vi adderar fler perspektiv på vårt område.

Ett geografiskt perspektiv som handlar om att synliggöra vilka geografier som gynnas/missgynnas av beslut kopplat till transportområdet, och vilka olika effekter enskilda satsningar/neddragningar får beroende på geografi. Det andra perspektivet handlar om att visa vem/vilka som gynnas/missgynnas och effekter på dessa. Det intressanta blir sedan när dessa perspektiv adderas på varandra.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Vi kommer fortsätta att vidareutveckla metoder för att integrera de olika perspektiven och synliggöra konsekvenser och effekter i beslutsunderlag.

5. Hur kan du förmedla vad de rurala perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Vi testade att addera de olika perspektiven på ett verkligt case, som vi sedan har presenterat både internt och externt. Vi genomförde ovan nämnt case med ett flertal olika aktörer, som en läroprocess. Vi har också tagit fram en broschyr som beskriver metoden och lyfter fram exempel frågor: [Social konsekvensanalys i transportplanering](#)

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Daniel Granello, Region Kalmar län

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i lärprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Problemet är väl den globala samhällsutvecklingen och att våra offentliga institutioner saknar förmåga och eventuellt vilja att balansera eller stävja den.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Jag tror att de viktigaste områdena är den fysisk samhällsplaneringen (infrastruktur, kollektivtrafik, boende) och att försöka balansera den urbana normen.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Att beakta hela länet i sitt arbete, samt att i detta se både möjligheter och utmaningar i såväl landsbygds- som stadsområden.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Kanske att tänka i ett stad/landperspektiv i större utsträckning, hur olika delar och områden av länet kan komplettera varandra.

5. Hur kan du förmedla vad de rurala perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Min känsla är att de flesta tycker detta är viktigt, men att alla famlar efter metoder och verktyg. Så länge man har konkreta insatser att presentera, tycker jag de flesta är positivt inställda till att jobba med frågorna.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Ebon Kaisajuntti, Ronneby kommun

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i lärprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Den urbana normen är ett av problemen. Den begränsar landsbygden och lyfter fram staden med dess närhet, dess kommunikation och bredare tillgång till arbete samt större urval för att anställa som det mest effektiva, framgångsrika och hållbara valet. Det urbana perspektivet begränsar platsens förmåga till en framgångsrik och jämställd samhällsutveckling.

- Orättvisa villkor men samma behov
- Politisk marginalisering där staden alltid har företräde.
- Ojämn maktfördelning
- Ungas utflytt ökar till städerna vilket ofta resulterar i ett lågt antal invånare med hög kompetens och få högutbildade kvinnor.

EX.

I min kommun hamnar landsbygden ofta i periferin när det exempelvis pratas näringslivsutveckling och bostadsbyggande. Ett exempel kan vara att av ca 50 frukostmöten riktat mot företagande per år sker endast 5 i något av landsbygdens företag. När vi pratar bostadsbyggande och då främst flerfamiljshus planeras inte dessa ligga utanför staden. Bredbandsutbyggnaden är ett annat exempel där utbyggnaden i staden prioriterades medan landsbygden fick vänta till sist. Detta trots att Telia valt att släcka ner kopparstationerna på landsbygden vilket resulterade i att många bostäder, lantbruk och andra företag blev utan såväl telefon som bredband. Initialt var också planen att landsbygden skulle göra detta själv genom att starta Fiberföreningar och därefter gräva, installera, förvalta och äga bredbandslinjen. Detta skedde också i många byar men nu har man förstätt att detta förfarande inte är hållbart.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Planeringsmässiga insatser bör handla om att förhindra att landsbygden kommer för långt efter. Det handlar först och främst om sociala och ekonomiska perspektiv, att värdesätta humankapitalet. Se till att det finns kompetens och möjligheter att skaffa kompetens. Ifrågasätt den urbana normen. Skapa förmåga att hantera förändring.

Det saknas problemformuleringar, fokus ligger på målformuleringar. Skillnaden i service mellan land och stad ska minska och inte som nu öka.

- Landsbygdsbedömning och konsekvensanalys bör rutinmässigt följa alla beslut.
- Vikten av att använda rätt retorik. Kartlägg bortom staden, använd nya begrepp som inte stigmatiserar. Prata om landsbygder i stället för landsbygd. Viktigt att inte framställa landsbygden ur ett problemperspektiv. Gå igenom och uppdatera retoriken i policys och styrdokument
- Hantera landsbygdens och stadens särskildheter som styrkor i det politiska systemet. Det tvåsidiga benämndet tydliggör vad som verkligen är problemet.
- Ta fram policys med ett kritiskt perspektiv på rummet, prata om platspolitik eller platsmakt. Analysera relationer kopplat till plats.
- Jämställdhetsfrågan bör tas på allvar.
- Verklighetsförankring, bygg teorier och policys på det som verkligen är sant.
- Hemvändarkampanj, att få någon att flytta hem är lättare än någon som inte har någon anknytning.
- Mångfald, kräver smart inkludering

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Ett Rurbant perspektiv öppnar upp för ett bredare angreppssätt med målet att inte utveckla allt likadant utan utveckla efter platsens förutsättningar, möjligheter och styrkor. Det innebär också att sträva efter delaktighet och dialog med platsen och dess invånare. Målsättningen är att utvecklar kunskap om planering utan uppdelning mellan stad och land.

Ett exempel från min kommun är att vi nu erbjuder utökad kollektivtrafik och verkar för en ökad användning av öppen närtrafik som ett sätt att ge möjlighet för landsbygdens ungdomar och övriga att ta del av staden utbud. Men också tvärtom, att utöka möjligheten för stadens invånare att ta del av landsbygdens utbud. Dessa turer har planerats tillsammans med landsbygdens invånare och utgår helt från deras behov och önskemål.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett rurbant angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Jag slutar med att se landsbygden som något utanför staden och börjar se landsbygden som ett centrum med ett eget regionalt intresse. Likställdhet mellan stad och land är inget jag strävar efter för mig utgör platsens unika förutsättningar grunden för platsens utveckling.

Jag skulle jobba mer processinriktat. Jag skulle rusta mig för olika scenarier och inte förespråka likriktighet.

Jag fortsätter med mitt arbete för att främja en ärlig och givande medborgardialog som på riktigt innebär medborgardeltagande.

Jag kommer att använda ett ruralt perspektiv när jag under hösten ska författa ett nytt landsbygdspolitiskt program.

Jag kommer än mer än idag att förhindra att landsbygden framställs ur ett problemperspektiv.

5. Hur kan du förmedla vad de rurala perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

En workshop kring ämnet på kommunens årliga dialogdag med politiker och chefer vore perfekt. Materialet från denna dialogdag används sedan vid framskrivning av kommunens kvalitets- och planeringsdokument.

Workshopen skulle inledas med ett föredrag om ruralt perspektiv och diskussion kring vad diversifierade insatser för olika förutsättningar skulle innebära. Ett andra föredrag skulle ge en insikt i normkritisk läsning och varför det är så viktigt. Två grupparbeten med redovisningar skulle följa på denna.

Grupp 1 får utforska olika geografier och samband med hjälp av kartbilder över kommunen. Utifrån denna kartbild sedan skapa en bild som visar kartbildens förändring med ett mer ruralt angreppssätt.

Grupp 2 ska gå igenom något av våra styrdokument med hjälp av normkritisk läsning och uppmanas att lyfta från några citat. Utifrån dessa citat ska man presentera problemet och redovisa alternativa formuleringar.

Följt av gemensam redovisning för varandra. Minst en relevant frågeställning ska levereras vid redovisningarna.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Emma Hanson, Kristina Nyström och Anna Svedlund från Region Sörmland

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Risken för socioekonomiska klyftor och ökande polarisering och känslan av att inte vara inkluderad "i samhällsprojektet", genom att vi ensidigt framhåller staden och de täta miljöerna som nyckeln till hållbar utveckling och tillväxt. Det finns en rådande föreställning och norm om att det endast är i de täta miljöerna som det går att skapa tillväxt och endast där som tillgång på arbetskraft möter efterfrågan. Även när det gäller att implementera åtgärder som ger förutsättningar för omställning till ett hållbart samhälle är staden prioriterad, framförallt vad gäller transporter. En urban norm riskerar skapa en monokultur som begränsar möjligheten till mångfald och skapar ojämlikhet i form av resurser och tillgänglighet. Hur möter/matchar det regionala uppdraget detta?

Normen/bilden av staden respektive landsbygden tenderar att bli självuppfyllande, så att växande platser fortsätter växa medan delar av landsbygden får det ännu svårare att bibehålla befolkningsunderlag för attraktivitetskapande service och infrastruktur och tillslut förlorar den attraktivitet de från början hade (tex lokal service, skola osv). Detta problem bygger mycket på en uppdelning i växande respektive stagnerande/krympande orter, som är sammanlänkade, men inte helt identiska, med stad-landuppdelningen. Vid sidan av bilden av staden som framåtsyftande, hållbar och attraktiv så blir även befolkningsökningen i sig en kvalitet som särskiljer den från (delar av) landsbygden. Detta påverkar (själv)bilden av landsbygden och dess mindre orter som oattraktiva jämfört med staden. Det påverkar också människornas identitet och status— var man bor påverkar bilden av vem man är.

Kompetenssäkring, kompetensförsörjning är viktigt men skilj på platsen och de som befolkar den. Hur skapar vi mottagarkapacitet? Kompetensförsörjning och landsbygdenas framtida arbetsmarknad är centralt om vi ska kunna skapa möjligheter för fler. ekonom Henning lyfte en viktig aspekt att vara medveten om: "Interaktionen mellan tjänster och industri är strukturellt sett några av de mest kännetecknade dragen för vår tid. Den drabbar mindre regioner på två sätt. Dels har de avancerade tjänstesektorerna rent faktiskt svårare att växa i de mindre tätbefolkade områdena, samtidigt som de som potentiellt sett har väldigt goda anställningschanser inom den typen av verksamheter (de som lämnar tillverkningsindustrin för att gå över till arbete i avancerade tjänstesektorer) tenderar att också dras till storstadsregionerna."

Linjära tankesätt och system är ohållbara. Det finns en risk att vi återigen försöker lösa komplexa utmaningar med att försöka hitta en perfekt universallösning. Men det är i mångfalden nyckeln finns. Mångfald i/på och av platser skapar högre produktivitet och hållbar utveckling, vilket gör oss mindre sårbara och bättre kan möta alternativa framtider. Nu finns det en föreställning om att det är endast staden som kan bli cirkulär och landsbygden som är ohållbar (där det från början fanns ett system för återbruk och kretslopp). Ofta ses alternativ till staden som att gå tillbaka i utvecklingen snarare än att hitta hållbara alternativ.

Skalproblem i tid och rum. Allting skapas i relation till något annat. När vi skapar regionala centra skapar vi samtidigt periferier. Den (nya?) ekonomiska geografin utgår från att det finns centrum och perifer, ingenting där emellan. Särskilt de mindre orterna med en ofördelaktig demografisk fördelning och stillastående eller minskande befolkningstal osynliggörs i dikotomin stad-landsbygd. I jämförelse med många andra länder är Sveriges geografiska skillnader relativt små. Det är det allra största städerna som drar ifrån. Det är "huvudpredatorn" i varje kedja. Sverige har lyckats skapa en god tillväxt trots avsaknad av stora städer. När ska vi börja prata om hållbara geografier?

Tillgängligheten och funktionella samband kommer inte alla till del. Hur skapas dessa och för vem? Vi tenderar att dra landsorten över en kam och gör ingen större skillnad mellan relativt tätbebyggd landsbygd nära tätorterna och riktig glesbygd, med långt till både kommunikationer och service.

Vi talar alldeles för lite om möjligheterna med stadsnära landsbygd. Vi utnyttjar inte vårt storstadsnära läge. Nu när vi ser att utflyttningen från Sthlm faktiskt ökar och börjar bli större än inflyttningen bör Sörmland ha ett guldläge, om vi riggar oss och kliver fram med ett erbjudande om naturnära boendemiljöer med livskvalité, nära en mindre tätort och med goda pendlingsmöjligheter dit, men även till Sthlm.

Vi är dåliga på att identifiera, använda och engagera de nätverk som redan finns på orten, hjälpa dem att utvecklas och kanske kunna ta på sig funktioner som behövs där. De kan ju också ge oss kunskap och idéer om vad som behöver förbättras och tillskapas för att göra orten ännu mera attraktiv för boende och ev inflyttare.

När vi adresserar näringsliv och innovation på landsbygd, tänker vi oftast på jord- och skogsbruksrelaterade verksamheter eller besöksnäringen. Med digital teknik är det möjligt att bedriva många andra typer av näringslivsverksamhet på stadsnära landsbygd, om bara kommunikationerna finns, så kompetensen kan ta sig dit.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

För att få till en annan/alternativ lokal och regional utveckling behövs nya perspektiv och nya sätt att tänka inom och mellan flera områden; fysisk planering, kultur, utbildning och kommunikation, kompetensförsörjning och arbetsmarknadsfrågor, miljöfrågor, infrastruktur och kollektivtrafik, innovation och kunskapsproduktion (statistik och analys). Med kunskap och förståelse för hur verkligheten ser ut kan vi skapa hållbara strategier. Lina Bjerke utgick ifrån att vi behöver kombinera tre "ben" för att hantera utmaningar och skapa hållbara strategier: kunskap, verklighetsförankring och strategier. Vi behöver olika sätt att analysera och kartlägga våra regioner för att få kunskap om hur verkligheten ser ut. Något som ställer nya och höga krav på metoder för hur vi kartlägger och förstår de regionala sammanhangen utifrån stad och land, centra och periferier och relationen mellan platser. Hur skapar vi organisatoriska förutsättningar för detta?

Hållbar utveckling: Det regionala utvecklingsarbetet behöver utgå från att det är den sociala hållbarhet som är målet (de vi är till för), ekonomin som är medlet och ekologin som sätter ramarna. De tre dimensionerna av hållbar utveckling är ömsesidigt beroende av varandra. Vår ambition måste vara att de utvecklingsinsatser och investeringar som genomförs ska stärka regionerna ekonomiskt, leda till förbättrad hälsa och ökat välbefinnande för våra invånare, utan att de planetära gränserna överskrids. Arbetet med den sociala hållbarheten måste lyftas fram och stärkas och vi behöver bli bättre på att utgå från en helhetssyn på utveckling samt bidra till att skapa mångfald och utgår från cirkulära flöden (kretslopp).

Samhällsplanering, platsens betydelse och visualisering: Vi behöver bli bättre på att planera för det som vi ännu inte vet om, att skapa ett utvidgat handlingsutrymme och inte begränsa våra ramar. Det kan vi exempelvis göra genom att träna oss på att använda framsynens Tänk Om? och experimentera med alternativa framtidsscenarioer. Vad möjliggörs och vad begränsas i olika former av platspolitik? Genom att anta ett urbant perspektiv kan vi få tillgång till mer resurser och kompetens men vi måste också bli bättre på att prata med befolkningen om vad som skapar en bra plats.

Den regionala rollen? Som någon av föreläsarna uttryckte det: "Den regionala utvecklingsplaneringen behöver inte medverka till sådant som redan händer - utan snarare att hindra att vissa regioner kommer för långt efter, av socialekonomiska skäl och ekonomiska skäl och stödja och upprätthålla en mottagarkompetens för att den dag tillväxtparadigmen vänder då tillväxten sprids och tar andra vägar: humankapital, infrastruktur och användning av internet." Hur får vi ihop landsbygdspolitiken med den regionala tillväxtpolitiken? Hur kan vi motverka sektorisering och bejaka helhetssyn? Hur producerar vi välfärd som når alla?

Kunskapsproduktion och förmedling. Vad är det vi letar efter och visar? Vilka frågor ställer vi? Vilka antaganden gör vilina? Olika geografier och "resultat" visar sig beroende på vilka funktionella samband, perspektiv och värderingar som finns. Att hitta och belysa dessa och deras olika konsekvenser är viktigt för att samhället ska utvecklas hållbart. Vi kan exempelvis använda klassificering av regionen utifrån Tillväxtverkets tillgänglighetsindex som Region Dalarna har gjort när vi beskriver och definierar platser utifrån behov och relationen mellan orter. Visa på skillnaden mellan kommun och medborgare. Det är bra att vara medveten om var rådigheten ligger, vad vill vi uppnå, hur behoven ser ut och var ansvaret ligger.

Kompetensförsörjning och matchning, här och nu men också för framtiden. Vi behöver lösa akut personalbrist och samtidigt hitta metoder för ett långsiktigt arbete för att hantera utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden, i olika geografier.

Det kan också ligga i den regionala rollen att belysa nya perspektiv eller ta fram nya kunskapsunderlag som kan berika och inspirera kommunernas arbete. Ett exempel är kunskapsunderlag om näringsliv och innovationskraft på landsbygden och i de mindre orterna. En annan är att undersöka och lyfta "den osynliga befolkningen" det vill säga alla fritidshusägare och semesterfirare som deltidsover i kommunen, och undersöka hur denna resurs kan tillvaratas för mer än ren turism och besöksnäring. Kan det vara en fruktbar strategi att förmå fler deltidsover att skriva sig i kommunen? Kan det behövas riktade insatser för att förmå denna grupp att handla lokalt, tex hos lanthandlare, och använda kollektiva färdmedel och upptäcka lokala bibliotek och fritidsanläggningar? Genom att uppmuntra denna grupp att skapa sig en relation och ett nätverk i kommunen ökar chansen för framtida permanentboende.

Region och kommuner måste samarbeta mera med lokala nätverk, föreningar, företag m fl. De känner sin bygd och kan se vad som behöver utvecklas. Samhandling krävs! Och det handlar om att ha förmågan att tänk nytt och se vad som kan utvecklas utifrån dagens förutsättningar. Inte försöka återskapa det som en gång var.

Det är viktigt att jobba med story telling om olika småorter och bygder, lyfta goda exempel på företag och ideella initiativ som finns där, samt platsens identitet och historia, för att öka stoltheten över landsbygden och de mindre orterna hos de som bor där, men även hos stadsborna i städerna runtomkring. Det ger ringar på vattnet.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Det handlar om att problematisera och medvetandegöra att, och på vilket sätt, dagens regionala utvecklingsarbete och planering ofta utgår från ett urbant tolkningsföreträde.

Att vi i mångt och mycket har och har haft ett en urban norm har bidragit till att vi arbetar onödigt snävt och med homogena målbilder. Genom att ha ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete kan vi bidra till att öppna upp för en mångfald av idéer, flera olika perspektiv och alternativ. Det i sin tur kan göra att vi får tillgång till fler och mer resurser och kompetenser samt att vi arbetar mer hållbart.

Vi kan bidra mer fler perspektiv på det regionala utvecklingsarbetet bland annat genom att:

-Visa på möjligheten att arbeta utifrån flera alternativa framtider (scenarier). Ett exempel är [SAMHÄLLET OM 30 ÅR - det URGALA och GLOKALA](#)

-Beskriva den historiska utvecklingen om hur relationerna har ändrats.

-Prata om platsens betydelse och relationen mellan orter, systemperspektiv.

-Lyfta behovet och vinsten av/med cirkularitet och hållbarhet.

-Exempel på metoder för att utveckla arbetssätt/förhållningssätt

Vi blir alltmer tveksam till om innovations- och näringslivsfrågor på landsbygden ska behandlas annorlunda än i staden. I alla fall med tanke på att de flesta av våra sörmländska städer är relativt små och att hela länet ligger i storstadsnära läge, intill Sthlm.

Landsbygdsbor är ju ofta, av nödvändighet, ganska innovativa. När inte samhället kan tillhandahålla service som finns på annat håll, hittar man egna lösningar och går samman för att lösa sina behov. Det offentliga bör (och måste för att klara framtidens krav) stimulera och bejaka sådana initiativ och inte sätta käppar i hjulen, med stelbenta rutiner och oflexibla system.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett rurbant angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

-Att våga vara lite obekvämt när det verkar råda konsensus och våga ställa Varförfrågorna. Lyfta det hållbara.

-Belysa att våra antaganden ofta är just antaganden som bygger på andra antaganden och att funktionalitet finns där därför att vi har skapat den.

-Problematisera begreppet tillväxt. Ska vi kanske prata mer om människors utveckling?

-Fråga efter politikens målbild?

-Fråga vilken roll vi som region kan och vill ta om vi menar allvar med att den sociala dimensionen är målet och ekologin sätter ramarna i en hållbar utveckling. Om vi ska få till cirkulära resursflöden behövs nya/andra strategier och planer.

-Mera samverkan med företag och ideella krafter på landsbygden för att hitta rätt utvecklingsmodeller. Försöka undvika "särbehandling" av landsbygden, där den utpekats som problemområde som behöver särbehandling. vad den är, och i det ingår att människorna i den flyttar på sig, skaffar andra vanor, och i det regionala utvecklingsarbetet innebär det att vi måste vara både strategiska och flexibla en högre grad än vi har varit hittills

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

-Vid kaffemaskinen helt apropå 😊

-Föreläsningsserier (korta ex frukostmöten), som hjälpa till att få syn på relationer.

-Ställa frågor.

-Arbete med Framsynsmetoderna, ex scenarier och alternativa framtidsbilder.

-Tjänstedesign, utgå från användarens behov. (skapa nytta)

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Gunilla Evers, Malin Vikner, Sandra Svennberg, Region Värmland

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Grundproblematiken är den starka uppfattningen om att staden är norm och bristen på diskussion om konsekvenser av denna norm för tillväxt och utveckling. Det råder även brist på diskussion över gränserna mellan olika sakområden inom det regionala tillväxtuppdraget men även utanför vårt egna regionala uppdrag. Vi ser att vi många gånger delar upp frågor om ex. näringsliv kring "statsnära" näringsliv och näringsgrenar utanför staden. Vi planerar generellt utifrån normen - stad och land - organiserar oss och skriver strategier omedvetet utifrån normen istället för att se på problematiken och en riktning vart vi egentligen vill.

Vi ser att problematiken skapar en ojämställdhet i tillväxten men hämmar också tillväxt då vi inte ser all potential. Det finns även risker i form av sårbarhet för vår försörjning, hantering av klimatförändringar o.s.v. framöver.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Våga testa alternativa lösningar för att skapa tillväxt. Börja i en liten skala innan det implementeras i större skala. Det krävs en mognad från ledning och politik på alla nivåer samt en acceptans att ibland få misslyckas. En annan faktor är att samarbeta mellan sakområden för att skapa bättre synergieffekter.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Ifrågasätta normen och granska sitt egna arbete och ställningstagande så att perspektivet belyses i underlag och dylikt, vilka ord/värderingar använder jag i talat och skrivet språk? Att vi tydligare blandar olika typer av professioner och geografier i arbetsgrupper o liknande.

Våga ifrågasätt och synliggöra de grunder vi bedriver vårt arbete på. Vi ser behov av att underbygga tydligare med fakta och ha en plan B i vissa fall. Det tydligaste exemplet vi ser är näringslivets struktur i Värmland som har några få starka aktörer.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Arbeta mer med kvalitativa studier för att kunna ge bättre kunskapsunderlag till beslutsfattare.

I högre utsträckning blanda olika grupper/branscher för att nå längre - jobba tvärsektorielt i högre grad.

Sluta med att förstärka staden som norm och inte ifrågasätta i lämpliga sammanhang.

Fortsätta jobba med att ifrågasätta normer som vi under en tid gjort inom jämställdhetsområdet och fortsätta utveckla det vidare till andra områden som det rurbana. Vi ska också fortsätta implementera frågan på dagordningen.

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Dels genom den övning om normativ granskning som vi tagit fram i tidigare hemläxor. Dels är ett digitalt verktyg på gång att tas fram där användaren guidas och får stöd att ta ställning och belysa fler perspektiv innan beslut. Där kommer det rurbana perspektivet komma med.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Hildegunn Nordtug, Distriktsenteret

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemene utifrån de diskussioner vi haft i lærprosjektet så här langt og utifrån dina erfaringer på hemmaplan? Varfor er de problem?

Sentraliseringskreftene er sterke. De største byene er for store. De minste byene blir bare mindre og mindre. Vi trenger nærhet til natur og jordbruket. Samtidig trenger vi folk og mangfold av tilbud og tjenester. Det er lettere å skape sosialt og miljømessig hållbara steder, når stedene ikke er for store. Vi må tenke mer enn hållbarhet - stedene må "nydyrkes" - og ikke bare "vedlikeholdes" men bli friskere enn de er i dag.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Vi må ta utgangspunkt i hva mennesker egentlig har behov for, ikke nødvendigvis hva vi ønsker eller tror vi trenger. Vi må dyrke menneskelige relasjoner, nærhet til natur, og mening. Vi må se på hvordan stedene bidrar til dette.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Jeg assosierer "rurant" mer som et stedsutviklingsbegrep: Hvordan kan rurale steder anvende urbane kvaliteter og omsette det til noe eget? Handler om form og funksjon på omgivelsene, samt kultur.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett rurant angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Jeg vet ikke. Tror vi forstår begrepet ulikt, og det kan lett føre til misforståelser.

5. Hur kan du förmedla vad de rurana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Litt usikker på om jeg kommer til å bruke det.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Karin Löfstrand, Region Dalarna

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Definitioner

Det rurba begreppet förutsätter att vi jobbar med flera definitioner och flera utgångspunkter samtidigt men vi har inte metoder för det i vår samverkan. Planering och beslut bygger ofta på att vi tillsammans hittar en gemensam utgångspunkt eller problemformulering. Vi strävar efter att formulera definitioner som alla ska kunna förstå och relatera till fast vi vet att de inte räcker till.

Normer och språk

Vi har generellt dålig kunskap om hur normer, makt och resurser påverkar samhällsutvecklingen och förhållandet stad-land, centrum-periferi. I läroprojektet har vi sett exempel på hur språket och begreppen vi använder förstärker rådande normer.

Den landsbygdspolitik som förs är i hög grad kompensatorisk och förstärker bilden av närande och tärande regioner. Så behöver det inte vara, men det är ett politiskt ställningstagande. Det är också så att när vi lyfter landsbygdens särskildheter, för att kunna diskutera ex. stödmöjligheter, så befäster vi samtidigt en urban norm.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

I RSP-gruppen tycker man det är viktigt att politiken tar fasta på de fakta och den forskning som finns mer än vad man tycker eller tror när RUSen tas fram. De som varit med ett tag menar att nuvarande Dalastrategin är för allmänt hållen för att t.ex. klara hållbarhetsmål och kompetensförsörjning. För egen del tror jag också att "landsbygd" behöver få vara ett eget område, en egen punkt på agendan trots stuprörs-risken och normförstärkning. Man får försöka hitta former för hur de olika stad-landperspektiven ska kunna integreras i regionens olika verksamhetsområden.

Utifrån våra workshops i Reglab så tänker jag också på samhällsplanering, vad är det egentligen? Det här borde alla som arbetar med strategisk planering få diskutera. Främst beredskapen att hantera händelser och skeenden som i grunden förändrar samhället och om/när förutsättningarna förändras i regionens olika delar. Kartan ritas om.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Regionala serviceprogrammet bygger på samverkan för att alla ska ha rimlig tillgång till offentlig och kommersiell service i gles- och landsbygd. I RSP arbetsgrupp är det ett önskemål att få jobba med en bredare ansats, just för att man ser möjliga synergieffekter med service som ett fundament. Ex. besöksnäring och transporter. Att utgå från platsens förutsättningar i förhållande till sin omvärld. Men man begränsas av att resurserna är styrda till specifika verksamheter eller punktinsatser och utifrån definitioner som inte passar i alla lägen. Man vill också arbeta för möjligheten att testa helt nya idéer som ofta stannar av pga lagstiftning som inte är anpassad till samverkan utanför det parlamentariska systemet. Här kommer just alternativen kollaborativ ekonomi och lokal självförsörjning in.

Landsbygdsutvecklarna i länet skulle nog säga att det i landsbygderna geografiskt existerar flera centrum och periferier samtidigt. Ett centrum kan vara Särna, nästa nivå kanske Borlänge eller Falun och den tredje troligen Stockholm. (Men det kan också vara någon ort i Norge). De ser en del av sin roll att ta reda på och förmedla vad som finns i de olika nivåerna som en bygd konkret kan dra nytta av. De kan göra det för att de är vana att jobba sektorsövergripande. Det kan vara lite knepigt när det upplevda geografiska sammanhanget inte överensstämmer med den administrativa geografien.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Börja med att försöka se funktionella samband mellan Dalarnas olika delar, hur hänger de ihop? Och utifrån det fundera på vilken offentlig och kommersiell service som bör finnas i de olika delarna. Fortsätta arbeta med de lokala förutsättningarna som en utgångspunkt.

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Jag har rekommenderat broschyren "Fokus Landsbygd, samspelet mellan stad och land i Det flerkärniga Skåne" som finns på Reglabs hemsida. Jag tycker att den på ett bra och trevligt sätt beskriver ett arbetssätt politiker och tjänstepersoner kan ha nytta av i samhällsplanering.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Lena Bohman, Region Jönköpings län

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Ett av problem är uppdelningen i landsbygdsfrågor och annat som att det är något särskilt och annorlunda med landsbygden. Som om människor som inte bor i staden skulle ha andra krav och behov. När man gör så blir landsbygderna något särskilt och konstigt. Borde vi inte istället diskutera vad som förenar människor som bor på olika platser?

Ett annat problem är definitionen, vad man menar när man pratar om landsbygd, i vissa sammanhang är det allt utanför Stockholm, ibland allt som inte är tätort och ibland allt som inte är den största kommunen i länet osv.

Grunden till synen på problemen kan förklaras delvis av att många som arbetar med frågorna sitter centralt placerade i den största orten i länet. Man åker ut i länet på besök som det ofta uttrycks på min arbetsplats.

Sedan finns de mer konkreta problemen som att den ekonomiska jämlikheten minskar mellan stad och land och att alla kommuner inte kan växa befolkningsmässigt. Befolkningsmängdens minskning och då särskilt av de yngre är det tydligaste problemet för mindre orter.

Den ekonomiska delen kan ofta kopplas till överuttag av naturresurser och minskade skatteintäkter.

Bostadsbristen är inte längre ett storstadsfenomen utan finns idag i de flesta tätorter och detta problem kopplar man inte alltid till att många flyttar till städerna.

Vad är det som gör att människor flyttar från landsbygden? Det är inte bara arbete och utbildning som styr. Vad kan göras här? Utrymme ses inte alltid som en resurs idag vilket är märkligt med tanke på den förtätning man pratar om i tätorter.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Frågorna ska inte diskuteras i stuprör och inte bara av vissa som kallas landsbygdsutvecklare eller liknande. I vårt arbete måste vi också tänka normkritiskt när vi skriver våra olika strategier och andra styrande dokument. Skriv in det positiva om staden också för att motivera att skriva det positiva med landsbygderna. Sedan måste vi naturligtvis lösa vissa problem som tex bredbandstäckningen som kanske är ännu

viktigare på landsbygderna än i staden. Synen på det ideella arbetet på landsbygden, varför måste detta fungera bättre på landet än i staden, det blir tydligt i samband med bredbandsutbyggnad men påverkar många andra frågor t.ex. inom kulturområdet.

Infrastrukturfrågorna inkl. bredband är det som kommunerna hos oss oftast tar upp som de där man behöver stöd från regionen och då oftast i de delar som berör landsbygderna.

Idag diskuteras de ofta kring den största staden i länet mot alla övriga kommuner vilket t.ex. hos oss blir märkligt när vi har en stor landsbygd som hör till Jönköpings kommun. Övriga kommuner tycker att allt är koncentrerat till Jönköping och att övriga kommuner får för lite, den frågan är större än stad och land.

Människor måste känna att de kan påverka sin framtid oavsett var de bor, detta är en demokratifråga och kan påverka valdeltagande och hur man röstar.

Rent formellt måste också kopplingen till Länsstyrelsen och landsbygdsprogrammet redas ut så att man inte från regionernas sida ser dessa frågor som Länsstyrelsens.

Hållbarheten: Ekonomisk tillväxt som ett mål även i framtiden kan det verkligen fortsätta så? Kan det gynna landsbygden om det inte är så? Hållbarhet kan se olika ut på olika platser.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Det första som dyker upp i mitt huvud är vårt stöd till kommersiell service, är det riktigt och viktigt? Tillgänglighetsnivåer är viktiga men är detta det bästa sättet? Bor du i en större stad och lever utan bil och alla dagligvarubutiker flyttar ut från centrum så får du också problem att köpa mat även om digitalisering kan lösa en del av problemen numera.

Jag tycker också man ska komma ihåg att synen på landsbygd ändrat sig historiskt och att vi nu ofta definierar den med det som inte finns, utbudet. Inte som tidigare med naturresurserna som mark eller vattenkraft.

Den historiska synen på vad som är landsbygd kommer antagligen att förändras med tiden. Kan digitaliseringen och ny infrastruktur påverka detta, t.ex. höghastighetståg?

Stödet till små och medelstora företag och deras förmåga till nya innovationer, hur stöder vi detta? Ibland kan det kännas som detta är det viktigaste i den regionala utvecklingspolitiken särskilt om de inte ligger i länets största ort, är det riktigt? Ett ensidigt näringsliv är ett problem oavsett var det finns.

Urbaniseringen ses idag som utveckling generellt och något som inte kan påverkas och detta kan ifrågasättas.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Stödet till den kommersiella servicen måste nog trots allt fortsätta. Jag får nog fortsätta att försöka få mina kollegor att diskutera och ta hänsyn till dessa frågor.

Kopplingen till hållbarheten, att kunna välja var man vill bo och inte tvingas flytta bör ses som en del av den sociala hållbarheten.

Hur kan regionen styra i dessa frågor? Ska vi göra det? Frågor kring bostadsbyggande hur mycket kan regionen påverka detta?

Klimatförändringarnas påverkan på större städer kan det gynna landsbygden?

Behovet av dricksvatten och livsmedelsförsörjning i vår närhet uppmärksammas mer och mer och här bör regionerna kunna göra mer som då blir till nytta för hela länet.

Landsbygdsutvecklare finns idag men inte stadsutvecklare på samma sätt, staden klarar sig ändå. Åtgärder och resurser finns för landsbygderna men resten som är mycket mer används för staden utan att det är uttalat. I staden kallas det investeringar och inte stöd eller bidrag. Detta är frågor som behöver diskuteras även med kommunerna.

5. Hur kan du förmedla vad de urbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Det känns ganska svårt att förmedla. Jag skulle önskat att fler från min arbetsplats hade deltagit i lärprojektet. En av de viktigaste övningarna kan vara att titta på våra strategier normkritiskt och se hur vi beskriver landsbygd och vad vi räknar dit.

Landsbygden kanske kommer att må bättre i en framtid som inte är så lik den vi har idag med tanke på hållbarhetsfrågorna.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Lena Friborg, Region Västerbotten

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

En uppdelning mellan stad och land. Och staden som norm. När vi pratar om att hela Sverige ska leva, eller förhållandet stad och land så handlar det ofta om att det är problem med landsbygden. Jämför med jämställdhet. Jämställdhet var länge en kvinnofråga. "Stad och land" handlar oftast om hur vi skapar en levande landsbygd. Få gör kopplingen till bostadsbrist i städerna och segregation och andra typiska stadsproblem när man pratar "stad och land" Det är alltid denna problematiska landsbygd. Jag bidrar själv till denna dumhet.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Politiken är uppdelad. Det finns en regional utvecklingspolitik och en landsbygds politik med tillhörande verktyg, med olika huvudmän. Detta måste få ett slut.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Lena Lindgren, Region Östergötland

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Min första reflektion är den om att vara medveten eller ej. Att kunna driva frågor eller projektarbeten och av hävd, av omedvetenhet, använda begrepp som exkluderar, förminskar, utan att det är syftet. Det är ett problem i sig, att konsekvenstänket/förståelsen inte är tillräckligt djup och uttalad.

Det är en grupp som resonerar så. Den andra gruppen, menar jag, utgår mer ifrån att det i sig inte är ett problem alls, eller iallafall inget stort, givet att det inte är så många som blir exkluderade, eller förminskade. Och då får vi ett metaproblem, att vi inte är ense omfrågställningen/problembilden.

Jag kan ge två exempel. Inom RUS-arbetet pratar vi om tillit, om en samhällsutveckling där de stora trenderna pekar mot staden, som en vinnare. Vi pratar om funktionalitet, om starka stråk. Men vi diskuterar också behov av kompensatoriska åtgärder, för vi förstår någonstans att alla inte bor i områden där funktionaliteten är hög, eller bor i starka stråk. Men det vi inte riktigt gjort, än, är att gå på djupet i vad det är vi ska kompensera för. Är det för att den glesa geografin inte passar i våra storskaliga lösningar, eller borde vi snarare kompensera för att de storskaliga lösningarna inte passar alla regionens geografier? Och om vi landar i det sista alternativet, är det ens en kompensation? Snarare kanske en förståelse för att olika geografier kräver olika lösningar, och vi förstår att inte lägga någon värdering i det överhuvudtaget.

Det andra exemplet är från en workshop med Trafikverket kring målstyrning. Genomgående i texterna som presenterades under en WS, var staden och det nya, häftiga innovativa lösningar, och en landsbygd som behövde stöd för att överleva. Här kunde vi framföra synpunkten, att det kan vara än viktigare för glesa strukturer/geografier att applicera innovativa lösningar, och det ledde till lite skämmiga men såsmåningom konstruktiva diskussioner i grupperna.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Det beror nog på vilken geografi och vilken funktionalitet som respektive region har att arbeta med. Östergötland fungerar lite som ett Sverige i miniatyr, så för vår del är det turbana synsättet genomgripande för hela utvecklingsarbetet. Vi kopplar också mer och mer samman det regionala utvecklingsarbetet med uppdragen kring hälso- och sjukvård och kollektivtrafiken till en helhet. Där de två sistnämnda är regionala verktyg för

utveckling. Då påverkar det, hur man ser på olika geografier, det blir ett viktigt ingångsvärde i strategiska ställningstaganden kring hur verktygen bäst används. Och faktiskt, av vad som är definitionen av bäst.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Det är nog insikten att olika geografier kräver olika lösningar, och att sedan arbeta med att hitta dessa lösningar, utan att lägga någon värdering i om den är storskalig eller inte. Det är helheten som ska fungera, det räcker inte med att "staden" ses.

Tex när det kommer till kollektivtrafiken, som ju i sin traditionella form har utmaningar i glesa strukturer. Det är ok, det innebär bara att verktyget kollektivtrafik inte är det mest effektiva i de miljöerna. Då får vi titta på andra lösningar, givet hur behoven ser ut. Det innebär också, att vi bör vara "hårdare" i våra bedömningar när det gäller de miljöer och tätheter där traditionell kollektivtrafik är ett effektivt verktyg. Men där är vi inte riktigt än. På en nivå agerar vi då inkonsekvent, när vi säger de glesare miljöerna inte passar vårt verktyg, samtidigt som vi i de miljöer som verkligen passar vårt verktyg inte använder det fullt ut. Ett rurbant arbetssätt blir då att se till att det finns så många verktyg som vi har geografier. Vi behöver kunna hantera (kompensera) för att våra storskaliga verktyg inte är anpassade till glesare geografier, och detta gör vi genom att arbeta parallellt med storskaliga och småskaliga lösningar.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett rurbant angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Givet att vi borde ha utvecklat rurbana arbetssätt i ett mycket tidigare skede, så blir en inledande process att förstå varför vi behöver det, och att vi får en gemensam problemformulering. Ett rurbant arbetssätt kräver att vi slutar att sätta likhetstecken mellan storskalighet och effektivitet sålänge inte hela regionen omfattas. Geografin är vad den är, och i det ingår att människorna i den flyttar på sig, skaffar andra vanor, och i det regionala utvecklingsarbetet innebär det att vi måste vara både strategiska och flexibla en högre grad än vi har varit hittills

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Vi körde en normkritisk mini-WS på vårt nätverk med översiktsplanerare, och har även gjort det med kollegor, och med en mindre politik grupp. I nätverket ledde det till diskussioner på en helt annan nivå än tidigare, vilket kändes väldigt meningsfullt. Vi har erbjudit kommunerna att vara med dem om de vill köra den på hemmaplan, får se om de nappar!

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Lena Stävmo Länsstyrelsen Blekinge

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

När jag läser sammanfattningarna så blir det tydligt för mig att problemet ligger i hur vi är vana att dela in områden i stad och landsbygd. Normbegreppet sitter djupt förankrat och även de stödsystem som finns i form av bidrag etc. är uppbyggda efter de normerna. Det ligger även underförstått en tolkning i att städerna är de som är framgångsrika och landsbygderna förlorare, så stannar man kvar tolkas de personerna som förlorare. Det var intressant med de olika kartbilderna och statistiken som ändå pekar på hur vi bor i Norden och att hela den här delen räknas som att vi bor glest i ett större sammanhang även om vi inte ser det så själva. Hur kan vi få igenom ett annat synsätt och normbegrepp ??

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Först måste vi börja prata om Landsbygderna på ett helt annat sätt, lyfta statusen och utgå ifrån möjligheterna istället för att betrakta det som ett bihang till tätorten/staden. Stödsystemen ska vara till för alla och inte klassificeras utifrån olika landsbygdsbegrepp eller indelningar. Låt varje region se helheten och inte uppdelat inom varje utvecklingsområde. Vi måste bort ifrån industrialismens synsätt och arbeta med alla näringar på ett lika sätt. Se helheten och att alla bidrar till helheten. Normbegreppet måste ändras....

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

En ögonöppnare att vända på perspektiv, se saker från en annan synvinkel än den traditionella.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Att alltid ha med sig begreppet i de beslut vi tar och ställa sig frågan hur det påverkar olika grupper/områden i samhället. Tycker övningen var bra där tittade igenom olika dokument och granskade dem utifrån ett Ruralt perspektiv! Hur vi benämner olika och vad det får för betydelse! Jag fortsätter med mitt arbete för att främja en ärlig och givande medborgardialog som på riktigt innebär medborgardeltagande.

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Internt på Länsstyrelsen Blekinge har jag delat med mig av det som kommit fram i det här arbetet och i samarbetet med Region Blekinge ser jag att vi kommer att ta med nya perspektiv i arbetet framöver - Ett mycket lärorikt projekt ! Vad det gäller politiken så skulle de behöva en sittning med vad som kommit fram i HELA den här processen!! Kanske en sammanfattande PPT kunde vara något att dela med dem eller att REGLAB alternativt Regionerna kör en dag med sin lokala politik.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Liv Edström, Tillväxtverket

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Ojämn maktbalans mellan olika geografier. Några missgynnas utan att det legitimeras. Någon (var det Nils?) sa att det historiskt har funnits skillnader i rättigheter mellan stad och land. Idag är det istället skillnader i möjligheter. Alla lever i urbana liv, men platsen begränsar vilka möjligheter vi har. Bristande tillgång till olika funktioner på olika platser (ekosystemtjänster, kommersiell/offentlig service etc). Det är ett problem för demokratin och sammanhållningen.

Ett annat problem är att vi fokuserar ensidigt på utveckling enligt en urban norm. Det gör att vi missar mellanformerna och utan en mångfald av perspektiv har vi ingen resiliens. Landsbygden förtvinar, förlorar allt humankapital och mottagarkompetens som vi kan behöva i framtiden när förutsättningarna för utveckling har förändrats.

Vi missar också ömsesidigheten i beroendena mellan olika platser. Kretsloppen är brutna eller osynliggjorda. Det gör att vi inte ser alla delar som viktiga, fastän de påverkar hela systemet. Inte nog med att vi lever över de planetära gränserna och snöar in på BNP-tillväxt, vi får bristande tillgång till olika funktioner på olika platser (ekosystemtjänster, kommersiell/offentlig service etc).

Oklart vem som ansvarar för utvecklingen i hela geografier. Det borde vara regionerna, men de har inte alla verktyg, och inte alltid resurser samtidigt som den nationella nivån gärna vill styra prioriteringarna. Pengarna för utveckling av landsbygden ligger i en annan regional organisation än den som har utvecklingsansvaret och drar upp strategierna. Det gör ju det hela lite mer komplicerat, och kan också bidra till att man ser landsbygdsutveckling som något annat än regional utveckling.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Analysera vilka som gynnas/missgynnas. Skapa mer kunskap om relationerna och sambanden mellan olika platser/geografier. Vi bör gå från dikotomin stad-land till att prata om plats och geografisk fördelning. Ska det vara skillnader ska de vara motiverade och beslutade. Använd BRP+, Pupos Serviceanalys och andra sätt att identifiera inomregionala skillnader och likheter.

Se hela regionen! Mer av strukturbilder, det var intressant att höra om Skaraborg och Gävleborgs arbete! Kartor är också bra, för där brukar helheten få synas. Utveckla och diversifiera, inte anorektisk specialisering.

Det är viktigt att alla platser är väl-rundade för att ha en grundläggande mottagarkompetens. Inte bara fokus på tillväxtmotorer. Utforma och genomför insatser för att öka den geografiska tillgängligheten.

Hitta en balans mellan vad staten gör och vad regioner och deras partnerskap gör. Utveckla samverkan med regionens kommuner och ge dem resurser för att kunna vara parter om det behövs. Det kan vara finansiering, kompetens eller analysstöd. (I Jämtland finansierar regionen aktörer som vill vara med i RUS processen). För samman landsbygdspolitiken med tillväxt/utvecklingspolitiken.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Jag tänker att ett ruralt angreppssätt innebär ett mer mångsidigt perspektiv. Att se att befolkningen, företagen och miljön har ganska lika behov överallt, men att det finns olika sätt att lösa det beroende på hur förutsättningarna ser ut på platsen och att tillgängligheten till olika tjänster varierar.

Ett ruralt angreppssätt suddar delvis ut gränser mellan stad och land och mellan regional utveckling och landsbygdsutveckling. Det handlar om att koordinera flera processer och att hantera målkonflikter.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Jag jobbar med att främja tillgängligheten till kommersiell och viss offentlig service för företag och medborgare i servicegläsa områden. Vi jobbar främst via länsstyrelser, regioner och kommuner. Vi tittar på tillgänglighet till olika grundläggande serviceslag (dagligvaror, drivmedel, betaltjänster, post/paket och apoteksvaror) och struntar väl egentligen i om dessa finns i städer eller på landsbygd. Det viktiga är hur långt människor och företag har till servicen. Vi använder kartor och tillgänglighetsberäkningar.

Slutar diskutera landsbygden i ett sammanhang och staden i ett annat. Se inte staden som en mall för landsbygden. Tillväxtverket ser nu också över hur vi ska benämna våra kommunkategoriseringar, så att de inte har staden som utgångspunkt.

Börjar fokusera mer på platsutveckling och relationer mellan olika platser.

Analysera vilka insatser vi gör och vilka effekter de ger i olika geografier. På myndigheten i stort behöver vi bli mer uppmärksamma på dels hur våra egna insatser slår över landet,

och dels hur vi i våra kunskaps/nätverksaktiviteter riktade till olika regionala funktioner betonar ett ruralt angreppssätt.

Mer fokus på att stötta partnerskap på regional och lokal nivå för att utveckla platser utifrån deras egna utgångspunkter, men med en jämlikhetsblick på att det måste finnas en lägsta-nivå för att det ska fungera. Regionen har en viktig roll i att jämka ihop sina kommuner.

Fortsätter titta på tillgänglighet och rumslig fördelning. Sätter in kommersiell service i ett sammanhang, se hur det hänger samman med andra strukturer i samhället och i geografin.

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Tillväxtverket har ett uppdrag att i nära samarbete med 15 utpekade myndigheter utveckla en arbetsmetodik som bidrar till att stärka landsbygdsperspektivet i verksamheten hos myndigheterna.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Madelene Håkansson, Olof Linde och Wiebe van der Werf, Region Gävleborg

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Det finns platser i landet som mår bra och utvecklas, platser som varken utvecklas och backar och platser där utvecklingen går åt fel håll. I många fall går utvecklingen att kopplas till en stad land uppdelning där platserna som mår bra och utvecklas är städer och de som krymper betecknas som landet. Samtidigt är det inte alltid staden som mår bra och landet som backar.

Grundproblemet är nog snarare att en mycket stor andel av landets kommuner kämpar med strukturell befolkningsminskning och åldrande befolkning - medan huvuddelen av tillväxt och utveckling koncentreras till några få storstadsområden och ett antal regioncentra. Men inom dessa områden finns också stora delar landsbygd – som ofta utvecklas väl.

Därav blir inte begreppet och uppdelningen stad-land alltid så lyckad och kan också användas väldigt olika utifrån de syften som finns för stunden. Vi tror att det är mer gynnsamt att se hur våra regioner faktiskt ser ut utifrån hur vi rör oss för arbete, studier och fritid i vardagen.

Tillgängligheten mellan orter/platser blir då en avgörande faktor för hur långt en vardagsregion kan sträcka sig, och hur täta samband som kan skapas inom dessa. Istället för begreppen stad-land eller urban-rural så tror vi att det "rurbana" perspektivet kan hjälpa till att lyfta fram de samband och ömsesidiga beroenden som finns mellan olika orter/platser utifrån dess struktur och funktioner. Därför gillar vi också mer att prata i termer av "nätverksregioner" där platserna i sig får stå i centrum och nyckeln är de värden och funktioner som de kan skapa tillsammans. I analys hänseende är ju både regionförstoring och regionintegrering sätt att se hur våra funktionella nätverksregioner förändras över tid.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Att utöver ett genus- och målgruppsperspektiv som vi upplever är relativt väl utvecklat idag – koppla på ett tydligare platsperspektiv. Insatser i det regionala utvecklingsarbetet fördelas inte bara över exempelvis sektorområden men även geografiskt. Mer kunskap behövs om vilken effekt prioriteringar som görs får i olika geografier. Utifrån det kan man fundera kring vilka insatser som fungerar bäst/ger bäst hävstång på vilka platser – eller om man så vill i urbana, rurala eller rurbana miljöer.

När vi arbetar med så väl analys som regionala utvecklingsinsatser måste vi också bli bättre på att koppla bort administrativa gränser, kommun- som länsgränser och istället arbeta med en funktionell geografi. Från regionalt håll är vi ofta bra på att lyfta fram det för våra kommuner, men kanske sämre på att själva arbeta gränslöst mellan län. Exempel på det är våra RUSar som fortfarande görs länsvis - men som ju inte innebär att insatser behöver hålla sig inom dessa gränser.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

-Det mest grundläggande i att ha ett rurbant angreppssätt är att vara självkritisk när det gäller den urbana normen. Först när man ser hur den normen påverkar utvecklingsarbetet kan man börja tänka och agera annorlunda. Ett rurbant angreppssätt börjar därmed med att bli medveten.

-När man sedan ska agera annorlunda kan man börja med att anlägga ett geografiskt perspektiv. Olika målgruppsperspektiv är numera rätt tydligt i regionalt utvecklingsarbete. Men det geografiska perspektivet – själva platsen – för de insatser som görs behandlas inte på samma sätt. Det skulle kunna vara att se hur insatser fördelas i geografin, utifrån urbant-ruralt-rurbant perspektiv eller helt andra Orts- eller platskriterier. I förslaget till ny RUS i Gävleborg har vi försökt gå i denna riktning genom att ett av förhållningssätten i nya RUS är att insatser ska genomföras i en Funktionell Geografi

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett rurbant angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Som sagt börjar det med att skapa en medvetenhet om den urbana normen. När man har kommit dit blir nästa fråga hur man kan jobba utifrån andra geografier än de administrativa som finns inom och omger länet. Att lyfta fram platsen och samband och beroende mellan plaster – att det har betydelse var du gör olika typer av insatser. Det spelar roll och det ska finnas med när vi jobbar med regional utveckling i alla led. På samma sätt som hållbarhet och jämställdhet finns med.

Inom regional utveckling kan det funktionella och holistiska perspektivet bidra till att synliggöra och skapa medvetenhet kring hur olika platser tillsammans skapar en fungerande helhet. Exempel på detta är så kallade "tipping points" där neddragningar av offentlig och kommersiell service på vissa orter ofta kan bäras upp av andra, men där de till slut når en punkt där tillgång till service och funktioner blir för svag, vilket då riskerar att påverka hela ortstrukturer. Här har regional utveckling och regional samhällsplanering en roll att ha ett systemperspektiv som ser funktionella samband och

behoven av samverkan över såväl kommun- som länsgränser för att ge förutsättningar för livskraft och hållbar utveckling i olika slags miljöer – urbant, ruralt, rurbant - i en region.

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Övningar:

- Att först göra en normkritisk läsning av ett styrdokument. Vi upplevde att just den övningen gav förståelse för vilken påverkan den urbana normen har på policy.
- Att därefter
 - a) Dels prova att utforska rurbana mönster som utvecklas i urbana miljöer (exv stadsodling) och tvärt om. Detta för att själva utforska normer men också om man kan se att det pågår en form av uppblandning eller homogenisering mellan det urbana och det rurala.
 - b) Dels prova att utforska vilka funktioner och värden som olika typer av miljöer och platser har, för att därefter se vilka mervärden och synergier som dessa olikheter skapar tillsammans. Dessa samspel och samband kan ju kanske också ses som en form av ”rurbana miljöer”, eller funktionella nätverksamhällen (regioner) som vi kanske föredrar.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Magnus Persson, Region Örebro län

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Vi har delvis penetrerat frågan - men inte synliggjort svaret! Synen på om den urbana normen är allenarådande, eller om det finns ett annat förhållningssätt som bättre synliggör både för och nackdelar med att finnas i olika "bygder". Vi skulle kunna utveckla detta med att synliggöra olika sidor av livet i olika bygder utan att ställa stad mot landsbygd.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Föra bättre dialog om för och nackdelar med livet i olika bygder. Inte minst att fundera över vilka förutsättningar som olika branscher kräver för att kunna verka i olika geografier. vilka branscher förutsätter mycket folk koncentrerat, vilka kan jobba på distans med marknad och kunder och vilka har klara komparativa fördelar av att det är lite mindre och glesare?

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Att man hela tiden ser för och nackdelar med olika lokaliseringar på deras egna meriter - istället för att ställa stad mot landsbygd!

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Mer analytiskt och utforskande av fördelar i olika bygder. I den urbana normen ligger att det är den urbana miljöns fördelar som lyfts fram och normerar om man har eller inte har dessa. Men det finns andra - inte bara "natur och frisk luft". Att synliggöra folkhälsa, skolresultat etc. i olika agglomerationer är kanske ett sätt. helt enkelt utforska mer - trots allt bor ett stort antal människor kvar i mindre samhället och på landsbygden och trivs!

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Malin Gumaelius, Region Östergötland/Ydre kommun

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i lärprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Normer kring tillväxt och täta miljöers värde upplever jag som svåra att bryta och bemöta. De är normer – inte sanningar, och hur förändrar man normer? I många sammanhang i mitt arbete möts jag av det som jag upplever som en vägg, det tar stopp, det saknas alternativa sätt att se på världen och vår uppgift. Det är tillväxt, stråken, de tätt befolkade områdena och kommunerna med flest invånare som går först, är värt mest och som det diskuteras och satsas på och som offentliga aktörer ser som sin uppgift att arbeta med. Allt som inte räknas till ovanstående behöver motiveras om det ska pratas om, synliggöras eller arbetas med.

Vid ett tillfälle när vi genomförde en workshop kring normkritisk läsning av styrdokument för att visa på vilka normer vi oreflekterat (?) ställer oss bakom och arbetar utifrån, var det en kommunal tjänsteperson från en av kommunerna i länet som har färre än 10.000 invånare som uttryckte som att: det är ju det här jag upplever hela tiden, och att jag inte vet hur jag ska sätta ord på vad det är som händer när jag hela tiden måste kämpa för att vi ska räknas, att vi ska ha lika förutsättningar.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Vi behöver prata om olika slags värden. Idag är det täthet av invånare och täthet av människor som vistas/färdas på en plats som värderas högt. Vi behöver medvetandegöra andra värden, t ex vattentillgång, naturresurser, produktionsytor, markanvändning, livskvalitet, hälsa, kulturmiljöer osv.

Vi behöver prata om hela vår geografi på ett annat sätt än idag. Och om mångfalden av vad geografin innehåller.

Jag tror att vi behöver en motvikt till tänkandet kring styrkeområden (smart specialisering) eftersom det har inneburit att stora satsningar har gjorts på specifika och ganska smala näringslivsriktningar i länet som rör få individer och företag. Vi behöver förstå att vanliga vardagliga människor och företag är grunden till ett fungerande län. För att få vardagen att fungera i en stor geografi behöver vi rörmokare, frisörer och dagligvarubutiker. Vi kanske behöver omvärdera vad som är viktigt och omfördela statuskontot, minska för visualisering och flygteknik och öka för grundläggande service?

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

För min egen del handlar det mycket om att inte bara se till landsbygd och glest befolkade delar av länet, utan att alltid se till helheten. Som exempel arbetar jag med tillgänglighet till dagligvarubutiker som traditionellt har varit en landsbygdsfråga – ett rurbant synsätt inkluderar alla dagligvarubutiker i länet, alltså även Maxi och Willys i stadskärnor och externhandelsområden och hur man rör sig i vardagen och därmed får tillgänglighet till. Det rurbanda är att se hela vår geografi och även angränsande län och att se mer på rörelsen och funktionen än om någonting hör till stad eller land.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett rurbant angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Jag slutar säga att jag jobbar med landsbygdsutveckling och tillgänglighet till kommersiell service och säger istället att jag jobbar med regional utveckling och serviceplanering. Jag kommer att helt naturligt bjudas in i alla pågående processer, t ex RUS, kollektivtrafikplanering och diskussioner kring lokalisering av vårdcentraler eftersom regionen helt har förstått att allt hänger ihop. Jag kommer fortsatt att arbeta med stöd till företag som finns i miljöer där det kommersiella inte orkar själv, men där det offentliga stärker upp för att möjliggöra boende och företagande i hela länet.

5. Hur kan du förmedla vad de rurbanda perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Ögonöppnare för vad urban norm är:

Malin Rönnblom

[https://landsbygdsnatverket.adobeconnect.com/pl2u1en2pl3g/?launcher=false&fcsContent=true&pbMode=normal \(03.50-20.13\)](https://landsbygdsnatverket.adobeconnect.com/pl2u1en2pl3g/?launcher=false&fcsContent=true&pbMode=normal (03.50-20.13))

Läs därefter någon del av t ex RUP eller RUS och se om du har öppnat ögonen...

Forskning, rapporter, blogg mm om urban norm finns här för läsning på egen hand:

<http://www.harifran.nu/>

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Maria Jacobsson, SKL

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Att vi i alltför många sammanhang utgår från det urbana som norm.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

I allt från styrdokument till att utbilda kollegor att se det rurala och urbana som kompletterande. Att båda delarna behövs.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Att både synliggöra det som finns och identifiera vad som behöver stöttas för att utvecklas både ruralt och urbant.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

På SKL tycker jag generellt att vi faktiskt är duktiga på att ha det rurala perspektivet, och det är ganska naturligt för mig eftersom jag jobbar med biblioteks- och folkbildningsfrågor. När det gäller bibliotek så finns ständigt en diskussion om filialnedläggningar och en förutfattad mening om att det är i glesbygden som det sker i första hand. En rapport som jag själv varit med och tagit fram visar att det inte är så. När det gäller t.ex. folkhögskolor så blir det vanligare att man öppnar filialer i framförallt förorter som komplement till de gamla folkhögskolorna som ligger "på landet". Detta för att nå nya målgrupper. Här finns också en levande diskussion kring vad det gör med folkhögskolorna som utbildningsform. Jag kommer fortsätta att jobba med att synliggöra hela Sverige och vilka olika utmaningar, men också fördelar som finns på olika platser.

Jag har börjat använda landsbygder och inte klumpa ihop landsbygden. Jag har också blivit mer medveten under läroprojektets gång att vi behöver fundera mer på de mindre städernas utveckling. Här tänker jag att vi behöver jobba mer tillsammans - oavsett vilka verksamheter vi jobbar med.

5. Hur kan du förmedla vad de rurba perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Vi kommer att använda delar av ett sektionsmöte under hösten för att prata om vad vi lärt oss av Rurban region. Vi kommer antagligen göra övningen med normkritiskt läsande.

Eftersom vi är flera stycken på sektionen som genomfört lärprojektet tillsammans tror jag att det blir lättare att hålla kvar tankesättet och påminna varandra.

Som jag berättat tidigare kommer vår kulturkonferens i höst handla om möjligheterna att delta, producera och ta del av kultur oavsett var en bor. Här kommer vi förhoppningsvis ha 250-300 personer (varav 20 % politiker) som kommer få med sig delar av det rurba perspektivet: [På plats! SKL:s Kulturkonferens 2019](#)

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Mathias Sundin, Region Västernorrland

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Komplex problembild! Vill vi att hela landet ska leva alltså även landsbygden? Varför vill vi i så fall det? Finns det en förståelse i städerna för landsbygdens bidrag till ett fungerande samhälle eller ses det som internt bistånd som vi kanske borde minska? Hur ser "ett gott liv" ut på landsbygden med dagens krav på levnadsstandard? Miljö och klimat - påverkas dessa positivt eller negativt av att människor bor i landsbygden? Digital teknik öppnar nya möjligheter till arbete på landsbygden men går det att lösa samhällsservice och övrigt utbud?

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Hållbarhetsfrågorna måste få övergripande status. Om ekologiska och sociala frågor får högre prioritet så skapas möjligheter för ett gott liv utanför städerna. En generell politisk diskussion om vad landsbygden bidrar med och vad det därför får kosta för att bibehålla infrastruktur och samhällsservice.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Flytta fokus från geografi till individ. Kanske också ett sätt att lyfta blicken och frågeställningarna till en högre nivå där samhällsbidrag och kostnader kan hanteras på ett annat sätt.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Jag som person och mitt tänkande skulle nog inte förändras så mycket däremot så kanske de styrdokument och finansieringsmedel som finns tillhanda skulle se annorlunda ut och därmed bidra till andra satsningar och arbetsmetoder.

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Inget konkret exempel men vi har diskuterat att en viktig output av detta läroprojekt är att hitta lämpliga forum och inriktningar för information till länets politik. Detta är något som jag diskuterat med vår förvaltningschef och som vi avser agera för under kommande höst och vinter.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Mona ward Handeland, Distriktssenteret

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i lærprosjektet så här langt och utifrån dina erfaringer på hemmaplan? Varför är de problem?

Det rurale defineres i for stor grad gjennom urbane øyne. Ofte en for unyansert bilde av virkeligheten i de rurale områdene. Det skjer mye bra næringsutvikling og moderne måter å møte samfunnsutfordringer på i rurale strøk. Beslutningstakere i de største byene kjenner i alt for liten grad til det som skjer utenfor Oslo/Stockholm.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Det rurale må i større grad selv inviteres inn til å definere utfordringer og tas med på beslutninger om hvordan utviklingsmidler skal brukes. Inviter de rurale kommunene inn til felles dialog om utfordringer og mulighet. Lag systemer for innspill fra de minste og sårbare kommunene til regionale myndigheter og sentrale myndigheter.

3. Vad anser du att det innebær att använda ett rurant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

At ikke all utvikling og modernitet = urbanitet. Mange nye måter å jobbe utviklingsorientert på skjer i glesbygdskommuner. Statlige og regionale myndigheter må være mer interessert i synspunkt og innspill fra rurale kommuner. Gode eksempler må gjøres kjent og deles i hele landet.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett rurant angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Vi -Distriktssenteret- jobber med å ha et rurant perspektiv. Kan i enda større grad invitere inn glesbygdskommuner til å gi innspill til politikktutvikling på ulike samfunnsområder (ikke bare glesbygdspolitikk).

5. Hur kan du förmedla vad de rurana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Vi jobber kontinuerlig med å formidle glesbygdsperspektivet på samfunnsutvikling. Se Distriktssenteret.no: <https://distriktssenteret.no/>

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Region Skåne: Jaana Järretorp, Karl Magnus Adielsson, Anna Råman, Anna Lyhagen och Karl Magnus Lenntorp

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Samhällsanalys

Problemet är urbaniseringen vilken i sin tur har att göra med att den ekonomiska aktiviteten alltmer koncentreras till de större städerna. Detta leder till en avfolkning av glesbygden och landsbygden på många håll. Speciellt unga och välutbildade flyttar. Som en konsekvens blir det allt svårare för dem som bor kvar att hitta jobb och det blir också svårare och dyrare att upprätthålla en god samhällsservice på gles/landsbygden.

Miljö och samhällsplaneringsperspektiv

Avfolkningen av glesbygden leder till försämrad service. De små orterna tappar i befolkning och service – det blir försämringar i offentlig och privat service.

I visionen om det goda samhället som presenteras i den regionala utvecklingsstrategin Det öppna Skåne 2030 ingår ju bl.a. synsättet om det flerkärniga Skåne och att hela Skåne skall leva, d.v.s. att det skall finnas likvärdiga förutsättningar till god livskvalitet i hela regionen.

Marknadsekonomi motverkar delvis det flerkärniga Skåne i bemärkelsen lika servicenivå i alla orter av samma storlek.

Man kan fråga sig om samhället ska vara till för människorna eller är om människorna är till för att primärt bidra till högre BNP? Det kan obekvämt nog innebära att alla samhällsfunktioner tvingas göra avkall på något och prioritera annorlunda än i det nuvarande paradigmet för kunna utjämna skillnaderna mellan stad och land. I prioriteringen av hur ekonomiska och fysiska satsningar i olika delar av Skåne görs bör det framöver vägas in i högre grad än nu ett ställningstagande om en hållbar livsmiljö istället för som idag betoning på huvudsakligen en hållbar stadsmiljö.

Kulturperspektiv

Det största problemet är att vi är så normstyrda. Och normen/synsättet - "det urbana står för utveckling och framtid" och "det rurala står för en svunnen tid, är belastade och problematiskt" - påverkar och styr oss när vi läser/tolkar/fattar beslut/planerar etc. Det är som att ha på sig läsglasögon när du ska köra bil.

Vi arbetar också med en seg kulturell infrastruktur som har ett stort urbant fokus. Det är inte så lätt att prioritera nya intressanta initiativ på bekostnad av redan etablerade.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Samhällsanalys

Det vore extremt svårt och dyrt att försöka leva upp till devisen att hela landet ska leva. Den urbaniseringspiral som nu äger rum kommer att fortsätta. Den nuvarande strategin att försöka få några jämt utspridda orter inom geografin att leva är sannolikt det bästa möjliga tillvägagångssättet. Att satsa ännu mer på infrastruktur och offentlig transport är också viktigt och skulle göra stor skillnad i Skåne där avstånden är relativt små. Möjligen skulle man i Skåne också kunna prioritera näringar såsom livsmedel och besöksnäring i innovations- och entreprenörskapsarbetet – 2 områden där man är stark i Skåne och som också har goda förutsättningar inom hela geografin.

Miljö och samhällsplaneringsperspektiv

Det regionala utvecklingsarbetet behöver utvecklas med det rurala perspektivet på alla områden, men huvudfrågan är om vi lever efter de dokument vi har? Region Skånes RUS är ju ganska tydlig med ett ruralt perspektiv i visionen om det flerkärniga Skåne. Vi står inför viktiga vägval framöver – om vi ska förstärka det marknadsekonomiska perspektivet att stor får mer och liten får mindre eller om skattepengarna skall ”docka in” där marknaden misslyckas, d.v.s. använda resurser till att utjämna mellan stad och land utifrån ett ruralt perspektiv.

Åtgärder som kan behövas är exempelvis checklistor vid alla strategiska beslut som påverkar det rurala perspektivet. Andra åtgärder kan vara vid tillsättning av arbetsgrupper/styrgrupper och vid val av teman i projekt även räkna in det rurala perspektivet.

Vi måste kunna hålla flera perspektiv igång samtidigt i vårt arbete och kunna aktivera andra förhållningssätt än det för stunden rådande.

Kulturperspektiv

Inom kulturområdet måste vi bli mer normkritiska - i vårt förhållningssätt när vi planerar, sätter samman arbetsgrupper, skriver styrdokument t ex, arrangerar seminarium (vem deltar? vem föreläser? väljer geografisk plats, valet av teman osv). Använd checklistor! Vi måste aktivt (hela tiden) klara av att byta perspektiv eller ännu bättre - ha flera perspektiv igång samtidigt under vår arbetsdag: stad/landsbygder, landsbygder/stad. Det handlar om att aktivera och upprätthålla andra/nya förhållningssätt - ett ruralt mind set.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Samhällsanalys

När det gäller ekonomisk tillväxt, arbetsmarknad och näringslivsutveckling handlar det just om att människor inom hela regionen ska kunna få tillgång till bostäder samt samhällsservice och arbetsplatser inom ett rimligt pendlingsavstånd.

Miljö och samhällsplaneringsperspektiv

Att i allt regionalt utvecklingsarbete sträva efter att uppnå en balans mellan stad och land, en god landsbygdsutveckling och goda levnadsvillkor i hela Skåne.

Kulturperspektiv

Utifrån ett kulturperspektiv, och ännu mer specifikt - ett bild- och formkonstperspektiv, ser jag att det handlar om tänka in bild- och formkonstens infrastruktur i hela Skåne. Som yrkesutövande bild- och formkonstnär verksam i Skåne ska du ha möjlighet att arbeta, producera, ha tillgång till en konstnärlig kollektivverkstad, ställa ut etc. Som invånare ska du kunna se, uppleva och själv utöva (i skolan, på fritiden och i grupp, enskilt). Som utvecklare handlar det om att se och förhålla sig till hela Skåne, se olikheter och se styrkor. Att t ex se och uppmuntra spetsen på landsbygderna i Skåne inom samtidskonstfältet. Att initiera och stärka initiativ som "ser hela Skåne" i sin verksamhet. Ett exempel är Bästa Biennalen <https://bastabiennalen.se/konstbiennalen/om-konstbiennalen/>. Offentliga regionala kulturmedel måste i större utsträckning komma hela Skåne till gagn.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Samhällsanalys

Om man hade ett ännu mer ruralt tänkesätt skulle man, som sagt, prioritera vissa näringsgrenar som har goda förutsättningar inom hela regionen. På nationell nivå skulle man, precis som i Norge, kunna bestämma att självförsörjningsgraden inom livsmedelsproduktionen ska öka och man kunde subventionera arbetsgivaravgifterna. Inom det regionala arbetet skulle man öka fokuset på exempelvis livsmedel och minska fokuset på näringar som bara finns i storstadsområdena. Om människor, genom en mycket god transportinfrastruktur, hade det lättare att bo i hela regionen skulle det också finnas bättre förutsättningar att få näringslivet att leva i hela regionen eftersom humankapitalet vore mer jämt utspritt.

Miljö och samhällsplaneringsperspektiv

Om min arbetsplats och övriga samhället skulle präglas av ett ruralt angreppssätt, då skulle jag i den fysiska planeringen till exempel kunna räkna med cykeln täcker upp de sista kilometerna till resmålet eftersom det skulle vara lätt billigt, smidigt och effektivt att ta med sig cykeln på tåget och bussen, istället för som idag – att man känner att man är i vägen eftersom det är dåligt förberett på tåg och bussar för att man skall kunna ta med cykeln. Om man planeringsmässigt lyckas få till tydliga ”pärlband” av orter där nya bostäder planeras och byggs i varje ort kombinerat med fysiska åtgärder för att komma snabbt in och ut ur tätorterna med busstrafik så skulle man i en bra värld kunna räkna med att bostadsorten får en god kollektivtrafikförsörjning med snabb restid och hög turtäthet. På det sättet kunde kollektivtrafik och cykel ersätta många bilresor även på landsbygden och hela Skånes befolkning erbjudas likvärdiga möjligheter att leva ett hållbart liv.

Kulturperspektiv

Vi skulle behöva diskutera våra målformuleringar med både kollegor och politiker utifrån ett ruralt perspektiv. Hur ska vi förändra våra invanda mönster för att verkligen leva upp till alla förväntningar, både urbana och rurala?

Bl a skulle ekonomiska resurser behöva omfördelas i större utsträckning, ngt som ev. kommer att ske framöver med tanke på att Region Skånes kulturnämnd har följande ambition: Arbetet med att stärka tillgänglighet till konst och kultur fortsätter, barn och unga är prioriterade. Under 2019 fokuserar kulturnämnden på stad och landperspektivet.

Vad skulle jag sluta med? Ha staden som norm, och än mer fokusera på att se och förhålla mig till hela Skåne. Jag skulle börja med att i större utsträckning har ett normkritiskt förhållningssätt överlag. Samtidigt skulle jag fortsätta upprepa frågan: Vilket samhälle är det vi vill ha? Och vad ska jag/Region Skåne göra för att uppnå det?

5. Hur kan du förmedla vad de urbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Samhällsanalys

En normkritisk läsning av RUS:en kändes väldigt nyttig och eftersom RUS:en är bibeln inom regional utveckling tycker jag att alla inom organisationen borde få denna hemläxa. Helst inför uppdateringar av den så att relevanta synpunkter kan inkorporeras i strategin. Kanske borde man också klargöra de politiska prioriteringarna inom detta område. Ska man kunna bosätta sig var som helst i landet och kunna förvänta sig samma samhällsservice etc som i städerna eller vilken nivå ska man lägga sig på?

Miljö och samhällsplaneringsperspektiv

Vi kan förmedla och försöka för in de rurbana perspektiven genom delaktighet i den förestående regionala planeringen – Regionplan för Skåne.

Kulturperspektiv

Ett bra sätt är att illustrera, göra kartor och bilder och ha dem som utgångspunkt för presentationer, kunskapsdelning och diskussion. Se via länken ett exempel som har några år på nacken. Aktuella bilder är på gång.

<https://utveckling.skane.se/siteassets/kultur/dokument/bildkonstens-infrastruktur-grafisk-oversikt-nr-1.jpg>

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Lina Kumlin, Kristina Westermark, WSP

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Problemet: avsaknad av begreppsförståelse vad innebär stad och land såväl som relationerna däremellan och maktrelationer i rummet, problemet med det är det vidmakthåller och förstärker stereotypa geografier som inte alltid är sanna. Problemet att det har saknats diskussion om mellanrummen mellan stad och land

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Lyfta upp berättelser från människor för att skapa medvetenhet om varför man stannar eller söker sig till vissa geografier. Narrativets styrka. I arbetet med exv RUSar måste människors mönster (rörelse, konsumtion mm) beskrivas utifrån hur det faktiskt ser ut och inte bara utgå från de tidigare strukturerna. Även blicka bortom den administrativa gränsen då våra funktionella rörelser ofta rör sig bortom, ibland på global skala.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Att problematisera stad och land för våra kunder - klargöra vad det innebär att gränserna är bara i våra huvuden, en region slutar inte för att administrationen säger det. När kunder vill ta fram renodlade landsbygds- eller stadsstrategier ska vi vara där och påpeka relationerna däremellan så geografierna inte hålls åtskilda.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Se till att metoder för att besvara frågorna är blandade, kvant och kval för att på bästa sätt försöka fånga verklighetens komplexitet och se till olika skalor samtidigt. Som man frågar får man svar...

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Vårt arbete med Ekosystemtjänster är ett exempel på ett verktyg som agerar bortom kategorierna stad och land. Naturen känner inga gränser. Gör normkritisk analys/läsning av den egna organisationen och dess arbeten - vad kan göras annorlunda, vad händer

om man byter ut stad mot land i rapporter och dylikt? Väcker det några tankar om vilka förutfattade idéer vi har och förmedlar.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Västra Götalandsregionen (Birgitta, Georgia, Line, Gabriel, Lisa, Jenny)

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i lärprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Problemet är att vi ser stad och land som varandras motsatser och inte försöker se det i ett större perspektiv för att skapa en sammanhållen region.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Främst inom våra övergripande styrdokument som nya RUS, trafikförsörjningsprogrammet och kulturstrategin.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Vår förhoppning är att vi ska kunna fortsätta med vår rurbana arbetsgrupp för att kunna bidra med detta perspektiv.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett rurbant angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Vi behöver tänka på vilka begrepp vi använder när vi beskriver stad och land och vilket förhållningssätt vi har så att vi går från polariserande begrepp till ömsesidigt berikande. I våra arbete ska vi mer fokusera på vilken förändring vi vill åstadkomma snarare än att beskriva problemen. Vi bidrar till ökad kunskap kring rurbant perspektiv i våra dialoger med våra samarbetsaktörer. Vi vill förstärka helheten i regionen och nyttja de förutsättningar som finns.

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Alla kan inte få allt, men alla kan få någonting. De olika delarna i regionen utvecklas på olika sätt utefter sina förutsättningar och bidrar till helheten. Tillsammans ska vi bli starka i en rurban region. Detta kommer vi förmedla till våra kollegor på ett miniseminarium i december. Vi kommer också ta med oss förhållningssätten i den fysiska planeringen och i kommande programutveckling.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Anna E Jacobson, Region Östergötland

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Jag tänker att det stora problemet är att vi hela tiden ställer stad och land mot varandra, där vi värderar olika geografier och som bättre och sämre dvs staden är normen landsbygden problemet. En del av problemet är också att detta till ibland är ett medvetet val men också till stor del omedvetet. När utgångspunkten är att det är i staden, där tätheten finns, där saker händer, utvecklas och framtiden finns. Samtidigt som vi säger och ser att varje plats har förutsättningar, potential och problem. När vi systematiskt jobbar med staden som norm, och storskalighet som lösning ger vi oss inte förutsättningarna att jobba med andra alternativ för att utveckla ett hållbart samhälle. Samtidigt som det finns geografier och delar av vårt samhälle som ser att det ändå finns något mer, något annat än urbanisering som vägen till ett funktionellt samhälle, och att vägen dit består i många olika livsval och vägar framåt. Helt enkelt att man kan arbeta på många olika sätt beroende på bransch, geografi eller annat. Det finns också många fler mål än tillväxt att förhålla sig till. Vi måste vara beredda att arbeta med olika faktorer, olika sakområden och anpassa våra verktyg för en fungerande helhet. Jag tror att det är ett stort misstag att begränsa oss som vi gör.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Vi behöver ha hållbar utveckling som utgångspunkt, där det finns möjlighet att använda många olika verktyg, snarare än alltid bäst för flest. Jag tror också att vi måste se helheten och kombinera många olika sakområden och samtala mellan olika områden inom regional utveckling, för att få en stark gemensam bild och helhet snarare än olika spår. För att maximera vår verktygslåda behöver vi vara ödmjuka för många kompetenser för att tillsammans jobba med ett rurbant angreppssätt. Som exempel ser jag vårt samarbete i skärgårdsområdet där vi utgår från en geografi med likartade förutsättningar, tittar på olika delar tillsammans dvs näringsliv, samhällsplanering, natur och kultur etc. Det samtalet blir väldigt annorlunda mot när de olika delarna diskuteras separat. Här behövs en stor portion ödmjukhet för att få en fungerande dialog och gemensam helhetsbild.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Att vara mer neutral i hur vi värderar/jämför olika geografier, och istället fokusera på hur förutsättningarna ser ut och utgå från med förutsättningar på bästa sätt för varje plats för att på så sätt maximera utfallet, att se delarna som bygger helheten.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Vi skulle inte arbeta med landsbygdsutveckling utan med regional utveckling, och utgå från behov och fokusera mer på fler olika typer av verktyg och fler perspektiv av utveckling. Jag jobbar för att få till bra samarbeten med så många sakområden som möjligt, för att komma bort från vilken plats eller område som är bäst eller viktigast, och istället jobba för en gemensam helhet där alla delar kan bidra. En stor utmaning är givetvis synen på storskalighet som den bästa lösningen för alla, givet en snäv ekonomi.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Josefin Jackson, Tove Ellingsen, Maja Berggren, Region Stockholm

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i lärprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Bilden av landsbygden som stagnant och monoton återfinns i den publika debatten och förstärker den urbana normen ytterligare. Det cementerar och upprätthåller fördomar om landsbygden. Det är ett problem därför att det urbana tolkningsföreträdet skapar en smal norm som varken representerar verkligheten i vårt land eller på jorden. Finns exempel även från vår organisation Region Stockholm: man åker "ut" till landet för rekreation, man åker "in" till staden för nöjen, i och med utpekande av Kärnöar och som argument till fler färjeavgångar.

Mediabevakning och -närvaron är liten i landsbygderna, upplever jag både nationellt och regionalt. Varför är det ett problem: Avsaknaden av mediareportering, reportage och nyheter från en så stor del av både geografisk yta och befolkning skapar en bild av att "inget händer på landsbygden", att den är utdöende.

Samhällsplaneringens referensramar är storskaliga. Det gör att en stor del av befolkningen inte känner sig representerad och att det skapas en bild av att "tillväxt" bara kan göras på ett sätt. Exempel från Lina Bjerkes sammanfattande artikel (WS 2) där innovation studerades i företag med fler än tio anställda. Exempel från Stockholm: Noble Farming Adelsö satsar på att försörja sig på sin produktion av ägg och grönsaker i ett regenerativt småskaligt jordbruk, men det finns inga riktlinjer hos myndigheterna för deras verksamhet då den inte anses småskalig nog.

Maktrelationen mellan land och stad enligt Malin Rönnblom. Ett urbant tolkningsföreträde – det urbana är normen och skapas i relation till det rurala. Hur man pratar om land och stad – centrum och periferi i policyers. Det skapar en föreställning hos oss att landsbygden alltid är problematisk och att staden är ett vinnande koncept.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Verklighetsförankring i hela organisationen: våga ifrågasätta urban norm även i storstadsregion som Stockholm. Som offentlig aktör ska vi vara föregångare och tillgodose service, kollektivtrafik och omsorg till hela regionen (geografiskt).

Arbetsuppgifter ska inte hanteras geografiskt uppdelat mellan stad och land. I dagsläget är det bra att det finns regionplanerare med extra fokus på landsbygder och skärgårdssamhällen, men inte för att de har någon så kallad särskild utsatthet, utan på grund av att politik och förvaltning under lång tid centraliserat insatser och talat om att "investera centralt" (till staden) och bidrag ges till periferin (till landsbygden). När samhällsservice finns i hela regionen (t ex dagskassehantering, post- och paketombud, livsmedelbutiker året runt) kan regionplanerare inom t ex integration, kompetensutveckling, besöksnäring, arbetsmarknad, bostäder, grönstruktur, klimat (...) arbeta för en hållbar utveckling mot cirkulära flöden och fossilfrihet i ett regionalt perspektiv på riktigt.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Att rurala och urbana frågor är likvärdiga och att kopplingen mellan stad och land är självklar. Ett exempel från Region Stockholm: Den stora arbetsmatchningsmässan Bazaren får år 2020 lika många landsbygdsföretag som innerstadsföretag.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Vi slutar med att tänka att det vår avdelning jobbar med gentemot t ex urbana kommunförbund inte aktuellt för mig och börjar tänka regionalt=holistiskt. Vi fortsätter lyfta fram landsbygdernas innovationskraft, smarta företagande och dess invånares drivkraft, engagemang och medvetenhet kring hållbara samhällssystem.

5. Hur kan du förmedla vad de rurala perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Tänker på Hela Sverige ska levas ordlista [Hela Sveriges landsbygdslexikon](#) som vi direkt skickade till kommunikationsavdelningen inför kommande landsbygds-satsningar i nyhetsbrev och pressnyheter.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Jon Hansson, Trafikverket

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Avsaknad av diskussion om landsbygdens förutsättningar och utmaningar och hur vår organisation kan jobba för att möta dem inom ramen för det uppdrag vi redan har. Modeller och arbetssätt inom organisationen likriktas för att skapa tydlighet och underlätta styrning och uppföljning. Som en följd av det blir det svårare att anpassa arbetet utifrån lokala förutsättningar. Den planering och prioritering som idag sker utgår från en logik att hantera de problem som ger störst nytta för pengarna, med andra ord i de delar av transportsystemet som är mest trafikerat, eller där det finns kapacitetsproblem. Med det grundläggande synsättet kommer delar av landsbygden att få svårt att ta del av satsningar i relation till högratifierade stråk/områden, vilket gör att skillnader mellan stad och land ökar. Om man ska möta landsbygdspolitiken som bygger på att ge likvärdiga förutsättningar så behövs förändrade planeringsverktyg som kan förtydliga och beskriva konsekvenser av prioriteringar utifrån övergripande transportpolitiska mål om att skapa tillgänglighet i hela landet och landsbygdspolitiken som anger riktning om likvärdighet.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Bättre analyser och förståelse om samband mellan olika satsningsområden. Gemensamt analysarbete tillsammans med andra aktörer. Utveckla och samordna dialog mellan regionala aktörer och Tillväxtverket som har uppdrag att genomföra landsbygdspolitiken och stötta andra myndigheter. Bättre samverkan mellan regionala/nationella aktörer inom regionen när det kommer till att genomföra RUS.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Jag tror det behövs. Det handlar om att vända på perspektiven och förutfattade uppfattningar om var tillväxt sker och vilken planering och framförhållning som behövs. Som planerare måste man kunna se bortom det vi tar för givet och inom ramen för planeringen pröva andra riktningar och även planera för dessa.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Jag tror det framförallt handlar om att "börja med". Det handlar om att hitta nya samverkansgångar både på nationell såväl som på regional nivå. Det handlar om att föra en diskussion inom organisationen och fördjupa analys och förståelse för effekter av de prioriteringar som vi gör. Det handlar om att konkretisera i mening att definiera mål och mått för att beskriva landsbygdernas problem och utmaningar. Det handlar om att i den praktiska långsiktiga planeringen beskriva för vår uppdragsgivare hur utmaningarna behöver tas omhand både av oss själva och gränsdragningen mot andra aktörer, så att vi ger dem förutsättningar att där det behövs tydliggöra vårt uppdrag. Det gäller att hitta en prioriteringsmodell som lite tydligare än idag väger in landsbygdernas problem och behov.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Jenny Rydquist, Region Blekinge

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Stad och land står ofta i konkurrens med varandra och är i sig laddade ord. Utmaningen blir att få ihop det till en helhet, där olika delar av regionen utvecklas av och genom varandra, inte konkurrerar och står emot varandra.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

En sak som vi i Blekinge märkte när vi granskade den gällande regionala utvecklingsstrategin under läroprojektets gång, är att det i strategin inte var helt tydligt när strategin menar stad eller kommunen. Exempelvis när Karlskrona omnämndes så visste vi inte om det var staden Karlskrona eller kommunen Karlskrona som skrivningen i strategin syftade på. Det kan vi bli tydligare med till nästa RUS.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett rurbant angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Jag ser det som att tänka vidare än enbart stad- och landperspektivet, som i mångt och mycket står emot varandra.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett rurbant angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Att sluta använda stad och land som begrepp, tänka mer rurbana perspektiv. Lätt att säga, lite svårare att göra :)

5. Hur kan du förmedla vad de rurbana perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Tar gärna emot förslag och exempel, detta är komplext och inte helt självklart och lätt.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Kristofer Sjö och Peter Sundström, Stadsbyggnad, Örebro kommun

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Vi har ett ambivalent förhållningssätt till landsbygden präglad av en stark urban norm. Landsbygden ska primärt utvecklas i relation till staden, inte i relation till sig själv. Vi ser inte landsbygdens potential och näringar. Landsbygden blir snarast något som är ett slags boendelandskap som understödjer staden och en attraktiv yta för rekreation för stadens medborgare. Mycket stort fokus ligger på kommunens kärna/centrum snarare än dess periferi. Regionala perspektiv har begränsat utrymme i den kommunala planeringen såvida det inte understödjer potentiella investeringsbeslut centralt i staden/som kommer staden till del.

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

En helhetssyn på stads-landsbygd och ett tänkande kring hur landsbygden också ska utvecklas krävas att kommunen tillsammans med aktörer på regional och statlig nivå arbetar åt samma håll. Den kommunala planeringen kan förvisso ta ett större ansvar för de delar som ligger utanför staden, men det blir snarast utveckling av en mer stadsnära landsbygd, i form av kommunala verksamheter och möjlighet till bostadsbyggande. Här kan Örebro kommun prestera mycket mer.

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Att tänka till kring invanda föreställningar, den urbana normen.

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Om vi skulle jobba med hållbar samhällsutveckling utifrån ett ruralt perspektiv skulle vi dels ha ett större regionalt perspektiv som omfattar fler än den enskilda kommunen, dels arbeta med det regionala i ett kommunlokalt perspektiv, ex. kommunens hela ortssystem och hur det kan hänga samman och utvecklas i sina delar. Idag driver vi hållbar samhällsutveckling med hög täthet i stadsmiljön som ett rättesnöre.

Namn och organisation på dig/er som skickar in svar

Stefan Karlsson, Trafikverket

1. Hur ser du på vad som egentligen är problemen utifrån de diskussioner vi haft i läroprojektet så här långt och utifrån dina erfarenheter på hemmaplan? Varför är de problem?

Jag tror problemet är flerdimensionellt med "komplexa samband". Ett problem är väl att "allt", såväl varor som tjänster, (åtminstone hittills) varit beroende av transporter och då blir avstånd en konkurrensfaktor. Långt transportavstånd och lågt "kundunderlag" innebär höga transportkostnader och även negativ miljöpåverkan. Digitala tjänster kan visserligen reducera behovet av transporter och fossilfria bränslen kan minska miljöpåverkan, men transporter innebär alltid "avståndsrelaterade" kostnader. Men all mänsklig interaktion kommer inte heller kunna eller önskas ske via digitala kanaler utan som sociala varelser kommer vi också vilja träffas.

I det agrara samhället behövdes de ytor som erbjöds utanför städerna och transporter krävdes in mot städerna för bl.a. livsmedelsförsörjning. Industrisamhället innebar en större attraktivitet att finnas nära slutkunden och ju mer automatiserad råvaruhanteringen blev, i gruvor, i skogs- och jordbruk desto mindre människor behövdes i den typen av geografier.

Successivt har (av den anledningen?) också rurala/areella preferenser fått ge vika för en urban vardaglig livsstil. Ju mer fritid människor fått desto mer ha hon kunna fundera på vad hon ska göra med denna "överblivna" tid. Landsbygden blev mer och mer en yta (dit man kunde resa) för rekreation, medan "livet" levdes urbant. Möjligheten till resa stärktes dessutom av dels en markant ökad realinkomst och dels av att det nya arbetslivet inte krävde kontinuerlig närvaro på samma sätt som jordbruk och djurhållning. Med det invandres den "västerländska människan" till preferenser för resande och urban livsstil. Och även här underlättas den typen av beteende av en tät befolkning. För internationella resor från nationella, centrala hubbar krävs kortare anslutningsresor för "att komma ut i världen" i närheten av de hubbarna.

Tjänstesamhället har också inneburit att dels koncentreras ofta tjänsteutövningen till en större befolkning men även utbildningsmöjligheterna (kräver ofta teoretiska kunskaper) som förberedelse för dessa nya efterfrågade yrken.

Sammantaget har det i utvecklingen nästan oemotsagt förutsatts att urbana miljöer och befolkningsstarka noder bäst kan tillhandhålla det människorna (samhället?) behöver och efterfrågar. Det har också stötts av vetenskaplig teori- och modellbildning som väl egentligen ganska mekaniskt visat på transportkostnadernas betydelse för "effektivitet" och "lönsamhet". Det har även ofta framställts som att kreativiteten är högre i urbana miljöer, men man kanske har missat en viktig trigger för kreativitet nämligen behovet att lösa ett problem... och är det någonstans människor behöver vara kreativa för hitta lösningar så är det väl i lands- och glesbygden?

Samhällets olika delar optimerar ("företagsekonomiskt") inom sitt eget stuprör, sektorsmyndigheter uppfattar sig enbart ansvariga inom sitt verksamhetsområde och utpekade mandat!..?

2. Vilka områden ser du att det regionala utvecklingsarbetet måste utvecklas inom för att hantera dessa problem?

Vilka signaler ger samhället när "man" förväntas resa kanske en timme eller mer för att handla? Vilken framtid förevisas när byabarn måste åka flera timmar varje dag för att ta sig till och från skola och sedan kanske ytterligare resor för fritidsintressen?

Grundläggande för att vända utvecklingen är att kunna erbjuda intressanta miljöer för främst kvinnor, Utbildningsmöjligheter, möjligheter till sociala relationer och en "aktiv, intressant" fritid. Goda uppväxtmiljöer för barn tror jag är synnerligen betydelsefullt. Vilka signaler ger samhället om . Man kan väl fundera på om det är 40 barn som ska åka till 5 lärare eller 5 lärare som ska åka till 40 barn J.

Inom transport och infrastruktur finns (generaliserat) en tradition av att beskriva och prioritera brister utifrån hur många som drabbas. inte primärt hur konsekvenserna blir för dem som drabbas. Samma synsätt är troligen förhärskande inom annan samhällslig verksamhet. Upplever som att även offentlig verksamhet har en "företagsekonomisk" approach t.o.m. i varje del av verksamheten. Frågan är om ens ett samhällsekonomiskt perspektiv blir rätt om man inte också tar med den sociala dimensionen och hur samhällets resurser fördelas?

Vilken approach ska ex.vis myndigheter ha i sin verksamhet. Vad innebär likabehandling"? ... att alla ska hanteras på samma sätt eller att samhället försöker skapa "likvärdiga" förutsättningar?

Planeringsarbete borde ges mer utrymme att jobba med scenarier och beskriva konsekvenser av olika scenarier och planeringsinriktningar som underlag för politiska beslut. Den urbanisering som skett har nog skett mycket på "ekonomiska grunder" utan egentlig klar uppfattning om åt vilket håll samhället går.

Möjligheten och ambitionen till samarbeten och samverkan mellan olika aktörer och typer av aktörer bör stärkas...

3. Vad anser du att det innebär att använda ett ruralt angreppssätt på regionalt utvecklingsarbete och inom det frågeområde just du arbetar?

Genom att beakta den "sociala dimensionen" i ett där konsekvenserna av en brist och möjligheten till alternativ beaktas kan nog urbana och rurala miljöer i någon mån likställas. Det torde innebära större hänsyn till "individuella" förutsättningar och inte se befolkningen som grupp.

Det kommer fortsättningsvis krävas hård prioritering av insatser men förhoppningsvis breddas perspektiven i arbetet och valen sker något senare i planeringen och inte, som åtminstone ibland har skett med förutsättningen att där få drabbas är det inte problem som ens är värt att beskriva.

Se utanför "organisatoriska stuprör", problem när varje del/organisation i samhället försöker optimera sin egen verksamhet utan att beakta konsekvenser i ett bredare samhällsperspektiv. Sektorsmyndigheter uppfattar sig enbart ansvariga inom sitt verksamhetsområde och utpekade mandat!..?

4. Vad skulle vara annorlunda i ditt arbete om det präglades av ett ruralt angreppssätt? Vad slutar du med, vad börjar du med, vad fortsätter du att göra?

Jag tror att mer fokus skulle läggas på att analysera konsekvenser (individnivå eller åtminstone längre än systemnivå) inför beslut. Mot vilket samhälle styr vi med den inriktning som väljs?

5. Hur kan du förmedla vad de rurala perspektiven handlar om till kollegor och till politiken? Tips på presentationer och övningar?

Trafikverket har drivit ett internt "förbättringsinitiativ" under ett par år med syfte att utveckla hur vi "uppfattar" och kan beskriva problematiken (för den enskilda människan) i glesa strukturer när tillgängligheten inte fungerar. Vi har varit duktiga på att beskriva

funktionella problem i form av trängsel, miljöpåverkan, trafiksäkerhetsproblem men sämre att beskriva konsekvenserna av låg tillgänglighet och sårbarhet.

Jag tror att mer fokus på "social hållbarhet" (ex.vis FN:s globala mål) kan innebära att skillnader i förutsättningar i olika delar av samhället bättre belyses.

Jag tror också man behöver se över hur skarpa gränser för olika mandat för olika verksamheter ska vara, vilken flexibilitet finns inom ex.vis en myndighets ansvar och vad som betraktas som "effektivitet" inom olika sektors-och verksamhetsgränser...